

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Internet
qiymətləri
yenə arta
bilər
yazısı səh.3-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Həftəlik qəzet 15-21 aprel 2026-cı il Çərşənbə № 14 (8863) Qiyməti 1 manat

Ölkə

Paşinyan hakimiyyətinin sonunun başlangıcı?

Ermenistanda bu baş verərsə, Azərbaycan "ilanın başını bir daha əzəcək"

yazısı səh.8-də

İngilislər Naxçıvanda "kədr bankı" yaradır

yazısı səh.4-də

Azərbaycanlı investorların Rusiyaya sirli yatırımları

yazısı səh.5-də

Dil bilmək puldur, bəs onu necə qazanmalı?

yazısı səh.4-də

İsrail nəşrindən Azərbaycana xəbərdarlıq

yazısı səh.6-də

Qazax hərbiçilərin Bakı səfəri ətrafında hay-küy

yazısı səh.9-də

Ailə büdcəsinin görünməyən xərcləri

yazısı səh.10-də

Brüssel İrəvanı anti-Tramp koalisiyasına qoşur

yazısı səh.11-də

Əhali əmanətlərini dollarla saxlamaqdan qorxur

yazısı səh.10-də

Varlı azərbaycanlıların yeni modası - xaricdə doğuş

yazısı səh.13-də

"Yastıq altındakı" qanunsuz silah təhlükəsi

yazısı səh.14-də

Vado getdi?

yazısı səh.2-də

AZƏRBAYCAN ÜÇÜN İKİ PAYTAXT MODELİ

Bakı ətrafında seysmik aktivliyin artması "yeni başkənd" mövzusunı gündəmə gətirib; bunun üçün referendum və elə bir maliyyə lazımdır ki...

yazısı səh.3-də

Bakının olduğu "3+3 masası" risk altında

ABŞ-İran və Rusiya-Ukrayna hərbi münaqişəsi yekunlaşmadan, bu əməkdaşlıq platformasının uğurlu fəaliyyəti mümkün deyil

yazısı səh.6-də

Müharibəni dayandıran adam - Şahbaz Şərif kimdir?

yazısı səh.7-də

Vahid Əhmədov: "Az maaşla dolanan insanları işdən çıxarmaq günahdır"

yazısı səh.12-də

Yeni baş nazir Macarın ailə macəraları

yazısı səh.11-də

Prezident üç səfirin etimadnaməsini qəbul edib

Prezident İlham Əliyev aprelin 14-də Somali Federativ Respublikasının ölkəmizdə yeni təyin olunmuş fövqəladə və səlahiyyətli səfiri Abdinur Dahir Fidoumu qəbul edib.

Qəbula görə minnətdarlığını bildiren səfir ölkəsinin prezidenti Hasan Şeyx Mahmudun salamlarını başçısına çatdırıb.

Dövlət başçısı ötən il Somali prezidentinin Azərbaycana rəsmi səfərini xatırladaraq, həmin səfər çərçivəsində ikitərəfli əlaqələrin inkişafı ilə bağlı səmərəli müzakirələrin aparıldığını, əməkdaşlığın genişləndirilməsi məqsədilə bir sıra sənədlərin imzalandığını vurğulayıb. Prezident İlham Əliyev səfirə fəaliyyətində uğurlar arzulayıb.

Həmin gün dövlət başçısı Kolumbiya Respublikasının ölkəmizdə yeni təyin olunmuş fövqəladə və səlahiyyətli səfiri Nelsi Raket Munar Xaramiyonu və Esvatini Krallığının ölkəmizdə yeni təyin olunmuş fövqəladə və səlahiyyətli səfiri Sibusisive Mngomezulunu qəbul edib.

TƏBİB-də yeni mətbuat katibi

Elnur Hidayətoğlu

Tibbi Ərazi Bölmələrini İdarəetmə Birliyinə (TƏBİB) yeni mətbuat katibi təyin olunub. Bu barədə jurnalist Elnur Niftəliyev öz Facebook hesabında paylaşım edib. O bildirib ki, TƏBİB-in ictimaiyyətlə əlaqələr və kommunikasiya departamentinə həvalə olunub.

Qeyd edək ki, bir müddət əvvəl TƏBİB-in ictimaiyyətlə əlaqələr və kommunikasiya departamentinin rəhbəri Zəmirə Ədilova qurumdakı fəaliyyətini başa vurduğunu açıqlayıb. Elnur Hidayətoğlu isə bu vaxta qədər bu departamentin nəzdində ictimaiyyətlə əlaqələr şöbəsinin müdiri vəzifəsində çalışırdı.

Qafarova ilə Simonyanın görüşü olacaq

Azərbaycan və Ermənistan parlament sədrlərinin İstanbulda görüşü planlaşdırılır. "Armenpress" xəbər verir ki, bu barədə Ermənistan parlamentinin sədri Alen Simonyan jurnalistlərə bildirib.

Alen Simonyan rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyətinin 16-19 aprel tarixlərində keçiriləcək Parlamentlərarası İttifaqın 152-ci Assambleyasında iştirak etmək üçün İstanbulla gedəcəyini xatırladı.

Simonyan qeyd edib ki, konfrans çərçivəsində Azərbaycan Milli Məclisinin sədri Səhibə Qafarova və Gürcüstan parlamentinin sədri Şalva Papuaşvili ilə görüşləri planlaşdırılır: "Bir çox ölkənin parlament rəhbərləri orada olacaq. Hazırda Azərbaycan və Gürcüstan parlamentlərinin sədrləri ilə görüşlər planlaşdırılır".

Türkiyə erkən seçkiyə gedir?

Türkiyənin Milliyyətçi Hərəkət Partiyasının (MHP) sədri Dövlət Baxçalı Cümhuriyyət Xalq Partiyasının (CHP) aralıq seçki tələbinə cavab verib.

Bu barədə o, MHP-nin parlament fraksiyasının iclasında

dan sonra jurnalistlərə bildirib.

"Cümhuriyyət Xalq Partiyası öz problemlə qapısını Türkiyəni qarışdıraraq aralamağa cəhd etməsin. Aralıq seçkilər yoxdur, seçkilər vaxtında keçiriləcək. Türk millətinin iradəsi budur, bu iradəyə hörmət göstərmək lazımdır", - Baxçalı vurğulayıb.

Xatırladaq ki, Türkiyədə növbəti prezident və parlament seçkiləri 2028-ci ildə keçiriləcək.

Vado getdi?

"Space" Televiziyaşının baş direktoru Vado Korovin tutduğu vəzifədən azad edilib. Hazırda "Space"də bütün idarəetmə və səlahiyyətlər

İcraçı direktor Nəriman Əbdülləyev tərəfindən icra olunur.

Bir gün əvvəl bir sıra xəbər saytlarında və sosial şəbəkələrdə "Space" televiziyaşının baş direktoru Vado Korovinin vəzifədən getməsi ilə bağlı məlumatlar yayılmışdı. Daha sonra kanalın baş direktorunun müavini Nəriman Əbdülləyevlə

əlaqə saxlanılıb. Nəriman Əbdülləyev kanalda yoxlamalar aparıldığı haqda məlumatları təkzib etməmişdi: "Bəli, hazırda kanalda yoxlamalar aparılır. Yoxlamalar Audiovizual Şura tərəfindən həyata keçirilir. Lakin Vado Korovinin vəzifədən azad olunması ilə bağlı məlumat yanlışdır. Hələ ki belə bir qərar yoxdur".

Qoca Səmədovun oğlu azadlığa buraxıldı

Yevlağın sabiq icra başçısı Qoca Səmədovun tanınmış güllələməkdə ittiham olunan oğlu Zaur Səmədov azadlığa buraxılıb. "Qafqazinfo"-nun əldə etdiyi məlumata görə, bu barədə qərar qəbul edilib.

Z.Səmədovun silah tətbiq etməklə xuliqanlıq etməsi sübuta yetirilmə

yıb. Həmin maddə ilə ona bəraət verilib. Qəsdən sağlamlığa zərərvermə maddəsi ilə cinayət işinə isə tərəflər arasında barışıq olduğu üçün xitam verilib. Nəticədə mərhum icra başçısının oğlu azadlığa buraxılıb. Qeyd edək ki, hadisə 3 ay əvvəl rayonun İsmayıllı kəndində baş verib. İlk məlumatda deyilirdi ki, Zaur Səmədov mübahisə zəminində tanışına ov tüfəngindən atəş açmaqqla xəsarət yetirib.

Z.Səmədovun atası Qoca Səmədov Yevlağın icra başçısı işləyib. O, korrupsiya cinayətlərində təqsirli bilinərək məhkum edilib. Şərti azadlığa buraxıldıqdan qısa müddət sonra vəfat edib.

Ağdərinin bu kəndinə daha 56 nəfər qayıtdı

Aprelin 14-də "Böyük Qayıdış" Proqramı çərçivəsində növbəti köç reallaşdı. Xankəndi şəhərində Ağdərə və Xocalı rayonlarında Bərpa, Tikinti və İdarəetmə Xidmətinin ictimaiyyətlə əlaqələr şöbəsinə verilən məlumata görə, bu gün Ağdərə rayonunun Aşağı Oratağ kəndinə 56 nəfərdən ibarət 9 ailə köçürülüb.

Doğma yurdlarına qayıdan keçmiş məcburi köçkünlər, onlara yaradılan müasir yaşayış şəraitinə görə minnətdarlıqlarını bildiriblər.

Qeyd edək ki, işğaldan azad edilmiş digər ərazilər kimi Ağdərədə də genişmiqyaslı bərpa və yenidənqurma işləri davam etdirilir.

"Hizbullah"-ın erməni komandiri məhv edildi

"Hizbullah"-la əlaqəli informasiya resursları təşkilatın yüksək rütbəli üzvlərindən biri, "Mano Erməni" ləqəbi ilə tanınan Manuel Babikyanın İsrail ordusu ilə döyüşlərdə öldürüldüyünü təsdiqləyib.

Babikyan təşkilatın veteran döyüşçülərindən biri olub və onun hərbi infrastrukturunun formalaşmasında əsas fiqurlardan sayılıb. Bildirilib ki, o, Beyrutun Burj Hammud səmtində əməliyyat sektoruna rəhbərlik edib.

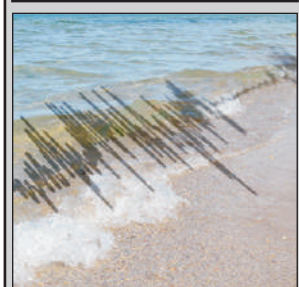
Məlumatla görə, təşkilat daxilində yüksək mövqeyə malik olması ona Dahiya bölgəsində yerləşən xüsusi panteonda dəfn olunmaq hüququ verirdi. Lakin sonradan bu qərar dəyişdirilib.

Qeyd olunur ki, zərərsizləşdirilən komandirin meyiti Ermənistanla göndəriləcək üçün hazırlanıb.

ANAMA əməkdaşı həlak oldu

Azərbaycan Minatəmizləmə Agentliyinin (ANAMA) əməkdaşı aprelin 14-də Füzuli rayonunda baş verən mina hadisəsində həlak olub. Bu barədə ANAMA-dan məlumat verilib. Bildirilib ki, hadisə rayonun Aşağı Əbdürrəhmanlı kəndi ərazisində baş verib. Agentliyin əməkdaşı 1995-ci il təvəllüdü Mətili Muğan Rəfayıl oğlu xidməti vəzifəsini yerinə yetirərkən tank əleyhinə mina partlayışında həlak olub.

Xəzərdə ardıcıl zəlzələlərin səbəbi açıqlandı

Xəzər dənizində 8 apreldə 5.3 magnitudalı, 12 apreldə isə 4.6 magnitudalı zəlzələ baş verib. Həmin seysmik hadisələrdən sonra ərazidə zəif aftershoklar davam etməkdədir və onların sayı 500-ü ötür.

Bunu "Trend"-ə açıqlamasında Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası (AMEA) nəzdində Respublika Seysmoloji Xidmət Mərkəzinin şöbə müdiri Vüsalə Rafiqqızı deyib.

O bildirib ki, Azərbaycan Alp-Himalay qırışıqlıq qurşağı üzərində yerləşdiyindən ölkə ərazisi seysmik baxımdan aktiv zonaya daxildir. Bu aktivlik xüsusilə Xəzər dənizi akvatoriyasında daha çox müşahidə olunur və burada vaxtaşırı zəlzələlər qeydə alınır:

"Respublika Seysmoloji Xidmət Mərkəzi tərəfindən magnitudası 3-dən yuxarı olan zəlzələlər barədə ictimaiyyətə mütəmadi məlumat verilir. Bu gün də Xəzər akvatoriyasında kiçik həcmli yeraltı təkanlar qeydə alınıb. Seysmik aktiv zonalar üçün belə təkanların müşahidə olunması təbii haldır".

Vüsalə Rafiqqızı vurğulayıb ki, zəlzələlərin dəqiq proqnozlaşdırılması mümkün deyil və bu istiqamətdə heç bir elmi əsaslı qabaqcıdan xəbər vermə mövcud deyil: "Bununla belə, qeydə alınan zəif təkanlar bölgədə yaxın zamanda güclü və dağıdıcı zəlzələ ehtimalının aşağı olduğunu göstərir".

Qeyd edək ki, Xəzərdə ötən gün ərzində dördüncü zəlzələ qeydə alınıb.

Azərbaycan üçün iki paytaxt modeli

Bakı ətrafında seysmik aktivliyin artması “yeni başkənd” mövzunu gündəmə gətirib; bunun üçün referendum və elə bir maliyyə lazımdır ki...

Ötən həftə demək olar ki, hər gün Xəzər dənizində 3.2-4 maqnitudalı zəlzələlər qeydə alınıb. Cənubi Qafqaz, o cümlədən Azərbaycan, Ərəb və Avrasiya tektonik plitələrinin toqquşma zonasında yerləşir. Bu səbəbdən region təbii olaraq orta və yüksək seysmik aktivliyə malikdir. Amma bu cür seysmik aktivlik region üçün tamamilə qeyri-adi deyil və adətən ciddi təhlükə signalı sayılır. Xəzər hövzəsi isə tektonik baxımdan aktiv zonlardan biridir. Kiçik və orta güclü zəlzələlər tez-tez baş verir və bu, yer qabığındakı gərginliyin tədricən boşalması kimi qiymətləndirilir. Yeni əksər hallarda belə sarsıntılar daha böyük zəlzələnin qarşısını alan “təzyiq boşaltma” rolunu oynayır.

Bakı şəhərində aparılan elmi qiymətləndirmələr göstərir ki, zəlzələ baxımından ən həssas ərazilər əsasən cənub sahil zonası və şəhər mərkəzinin bəzi hissələridir. Bu bölgələrdə riskin daha yüksək olmasının bir neçə əsas səbəbi var. İlk növbədə, bu ərazilərdə geniş yayılmış yumşaq torpaq qatları seysmik dalğaları gücləndirir və sarsıntıların təsirini artırır. Digər mühüm amil sıx tikinti mühtidiri - binaların bir-birinə yaxın yerləşməsi zəlzələ zamanı zəncirvari zədələnmələrə səbəb ola bilər. Bundan əlavə, köhnə tikililər mühəndislik baxımından müasir seysmik standartlara cavab vermediyi üçün daha tez zərər görür. Nəticə etibarilə, bu üç amilin - torpaq xüsusiyyətləri, urbanizasiya sıxlığı və tikililərin yaşı - üst-üstə düşməsi həmin ərazilərdə zəlzələ riskini əhəmiyyətli dərəcədə artırır.

Son dövrlərdə Bakı ətrafında seysmik aktivliyin artması və ümumilikdə urban problemlərin dərinləşməsi fonunda “yeni paytaxt” mövzusu yenidən müzakirəyə çıxarılır. Bu məsələ emosional yanaşmadan çox, strateji və uzunmüddətli plan-

laşdırma kontekstində qiymətləndirilməlidir. Müasir dünyada paytaxtların dəyişdirilməsi nadir hal deyil. Məsələn, Nur-Sultan və ya Cakarta kimi şəhərlərdə həddindən artıq sıxlıq, ekoloji problemlər və təhlükəsizlik riskləri bu qərarları stimullaşdırıb. Teorik olaraq, Azərbaycanın bir neçə şəhəri yeni paytaxt funksiyasına namizəd kimi göstərilə bilər. Gəncə ölkənin ikinci böyük şəhəri kimi müəyyən iqtisadi və sosial baza təqdim edir. Şəki daha stabil coğrafi mövqeyi və nisbətən aşağı risk faktorları ilə diqqət çəkir. Mingəçevir isə mərkəzi yerləşməsi və enerji infrastrukturunu ilə seçilir.

Lakin bu şəhərlərin heç biri hazırkı mərhələdə paytaxtın bütün funksiyalarını dərhal qəbul edə biləcək səviyyədə deyil. Paytaxt olmaq yalnız inzibati status deyil - bu, geniş iqtisadi, sosial və logistika sistemlərinin mövcudluğunu tələb edir. Paytaxtın dəyişdirilməsi böyük maliyyə və zaman tələb edən kompleks prosesdir. Yeni inzibati mərkəzin qurulması, nəqliyyat və kommunikasiya infrastrukturunun yaradılması, dövlət qurumlarının köçürülməsi və əhalinin uyğunlaşması kimi məsələlər bu prosesi son də-

rəcə çətinləşdirir.

Bundan əlavə, keçid dövründə dövlət idarəçiliyində koordinasiya problemləri və iqtisadi qeyri-müəyyənliklər də yarana bilər. Bu səbəbdən belə addımlar adətən onilliklər ərzində və mərhələli şəkildə həyata keçirilir. Mövcud reallıqlar fonunda daha realist variant kimi “ikili mərkəz” modeli önə çıxır. Bu modelə görə, Bakı iqtisadi və maliyyə mərkəzi olaraq qalır, eyni zamanda ölkənin digər şəhərlərindən biri inzibati və siyasi funksiyaların bir hissəsini üzərinə götürür.

Paytaxtın köçürülməsi məsələsi bir neçə dəfə Milli Məclisdə də gündəmə gətirilib. Bəzi deputatlar hesab edir ki, Bakıda xüsusilə maşınların sıxlığından və yeni binaların tikilməsindən sonra ekoloji vəziyyət pisləşib. Təklifə görə, Bakı Azərbaycanın yalnız biznes mərkəzi olmalı, digər icra və idarəetmə strukturları isə ayrıca paytaxta köçürülməlidir. Qeyd edək ki, paytaxtın köçürülməsi üçün konstitusiyada dəyişiklik olmalıdır. Konstitusiyayı dəyişmək üçün isə referendum keçirilməlidir.

Parlamentin Əmək və sosial siyasət komitəsinin sədr müavini Elşad Musayev “Yeni Müsavat”-a açıqlamasında paytaxtın köçürülməsinin böyük maliyyə tələb etdiyini vurğulayıb. Deputatın sözlərinə görə, zaman-zaman bu məsələ gündəmə gəlsə də, reallaşması üçün ciddi araşdırmalara və təhlillərə ehtiyac var: “Təbii ki, son illər Ba-

kıda artan tikintilər, bölgələrdən əhalinin paytaxta axını, yollarda yaranan tıxaclar, Bayıl yamacında torpaq sürüşməsi riski və yeraltı təkanlar, Xəzərdə tektonik qeydlər və digər günümüzün problemləri belə bir ideyanı aktuallaşdırır. Ancaq biz nümunələrə baxa bilərik ki, bəzi ölkələrdə elə də ciddi təsir göstərməyib. Məsələn, Vaşinqton və Ankara paytaxtlardır, daha çox siyasi mərkəz olaraq status qazanıblar, amma Nyu-York və İstanbulda urbanizasiya problemi həllini tapmayıb. Çünki əsas ticarət və qazanc mənbələri olaraq qalmaqdadırlar. Biz paytaxtı köçürməklə Bakının yükünü nisbətən azalda bilərik, amma yenə də bu şəhər əsas iş yeri olaraq qalacaq. Çünki neft şəhəridir, oturuşmuş bazarlar var, regionlardan gələn əhali Bakının ətrafında məskunlaşıb və onlar yaşadığı yeri tərk etməyəcəklər. O zaman şəhərin böyük yükü azalmayacaq. Sadəcə, universitetləri, bəzi nazirlikləri və dövlət qurumlarını ayrı-ayrı şəhərlərimizə köçürə bilərik. Bununla həm Bakının yükü azalar, həm də bölgələr inkişaf edər”.

E.Musayev paytaxtın köçürülməsində maliyyənin əsas məsələ olduğunu bildirib: “Məsələn, Qazaxıstan paytaxtı Almatıdan Astanaya köçürəndə 30 milyard dollar xərc çəkib. Siz Cakartanı qeyd etdiniz, İndoneziya 35 milyard dollar büdcə ayırıb. Mən bəzi iqtisadçıların çıxışlarını da izləmişəm. Onlar deyirlər ki, paytaxtı köçürmək üçün müasir tələbləri də nəzərə alsaq, bizə 50 milyard dollar vəsait lazımdır. Yeni olduqca bahalı proyektidir. Ona görə də, dediyim kimi, bəzi qurumları, ali təhsil ocaqlarını Bakıdan çıxara bilərik. Bəzən işğaldan azad edilən şəhərlərdən birinin paytaxt olması təklifləri səslənir. Amma mənə, paytaxt heç bir qonşu dövlətlə sərhədə yaxın olmamalıdır. Çünki dünya təcrübəsində paytaxtlar potensial təhlükədən daha uzaq salınır. Ümumiyyətlə, insanların yalnız Bakıda cəmlənməsinin qarşısını almaq üçün alternativ imkanlar formalaşdırılmalıdır”.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
“Yeni Müsavat”

İnternet qiymətləri yenə arta bilər

Ekspert deyib ki, bu, ehtimal yox, qaçılmaz prosesdir

Son dövrlər global iqtisadi proseslər, enerji, logistika və ərzaq qiymətlərində artım müşahidə olunur, həmçinin rəqəmsal xidmətlərə tələbat sürətlə yüksəlib.

Maraqlıdır, bunun fonunda internet qiymətlərinin artım ehtimalı varmı? Əgər belə bir ehtimal mövcuddursa, bunu şərtləndirən əsas faktorlar hansılardır?

Ekspert Elvin Abbasov Qafqazinfo.az-a bildirib ki, internetin qiymətinin artması ehtimal yox, qaçılmaz prosesdir: “Telekommunikasiya sektoru elə sahədir ki, həm sürətlə dəyişir, həm də çox investisiya tələb edir. İstifadəçilərin sayı məhdudd olsa da, internet trafikinin həcmi artır. Daha çox video izlənilir, oyun oynanılır, “bulud” xidmətlərindən istifadə olunur. Bu yükü eyni qiymət və eyni sürətlə uzun müddət saxlamaq real deyil. Bununla yanaşı, avadanlıqların idxalı, valyuta dəyişiklikləri, enerji, logistika və daşıma xərcləri, provayderlərin əməkhaqqı fondu və digər amillər birbaşa maya dəyərində təsir edir.

Digər kommunal xidmətlərdə qiymətlər dünya bazarındakı dəyişikliklərə uyğun tənzimləndiyi kimi, internet də eyni qaydada bu təsirlərdən kənarda qala bilməz. İnternetin qiyməti də məhz müvafiq dəyişikliklərə uyğun olaraq indekslənməlidir”.

Ekspertin sözlərinə görə, burada əsas məsələ artımın olub-olmaması deyil, nə qədər artmasıdır: “Cəmiyyətin bu məsələyə həssas yanaşmasının səbəbi də budur ki, qiymətlər bizdə tez-tez yox, uzun fasilələrlə dəyişir. Ona görə də hər artım birdən-birə böyük görünür. Halbuki digər kommunal xidmətlərdə olduğu kimi, internet tariflərinə də mütəmadi, məsələn, illik baxılması daha sağlam yanaşmadır. Bu zaman qiymət artımı daha yumşaq olur və sürpriz effekti yaratmır.

Əslində qiymətlər dəyişsə də, bir məsələni nəzərə almaq lazımdır ki, yüksəksürətli paketlərin qiymətlərinin elçatanlığı digər ölkələrə nisbətən aşağıdır və maksimal sürətlər 250 Mbit/s ilə limitlənir. Ölkə üzrə median sürətin yüksəldilməsi və dayanıqlı keyfiyyətin təmin edilməsi üçün provayderlər yüksəksürətli paketlərin elçatanlığını artırmalıdır.

Hazırda bazarda provayderlər tərəfindən təqdim olunan 250 Mbit/s sürət tariflərində hər Mbit/s üçün orta ödəniş məbləği 0,14 AZN-dir. Düşünürəm ki, eyni sürəti daha yüksək qiymətə təklif etməklə deyil, hər Mbit/s üçün qiyməti aşağı salaraq daha yüksəksürətli paketlər təqdim etməklə nail olmaq olar. Mənim ehtimalım odur ki, hər Mbit/s üçün orta ödəniş məbləğini 10-20% civarında ucuzlaşdırmaqla həm yüksəksürətli minimal paketlər təqdim edilə bilər, həm də dəyişən bazar konyukturasında keyfiyyətin dayanıqlığı təmin olunar”.

“Kadr bankı” sistemi Azərbaycanı idarəetmə keyfiyyətinin artırılması və institutional inkişaf baxımından strateji əhəmiyyətə malikdir. Bu mexanizmin düzgün qurulması və davamlı təkmilləşdirilməsi ölkədə peşəkar, çevik və nəticəyönümlü idarəetmə modelinin formalaşmasına mühüm töhfə verə bilər. Naxçıvan Muxtar Respublikasının Təhsil Nazirliyi və neft nəhəngi bp tələbə və müəllimləri birgə dəstəkləmək üçün müqavilə imzalayıblar.

“Yeni Müsavat” bildirir ki, layihənin bir hissəsi olaraq, muxtar bölgədə laboratoriyalar yaradılacaq və Britaniya standartları tətbiq olunacaq. Texniki infrastrukturun təkmilləşdirilməsi ilə bağlı bəyan edilmiş məqsədlərə baxmayaraq, mütəxəssislər korporasiyanın yerli təhsil sistemini texniki və kadr ehtiyaclarına uyğunlaşdırmaq istəyini qeyd edirlər. Qeyd olunur ki, şirkət yerli gəncləri müəyyən tələblərə cavab vermək üçün hazırlayacaq ki, bu da neft nəhənginin regionun intellektual kapitalına uzunmüddətli təsiri ilə bağlı bəzi suallar doğurur.

Azərbaycanda “kadr bankı” anlayışı son illərdə dövlət idarəçiliyi və korporativ sektor üçün getdikcə daha aktual mövzulardan birinə çevrilib. Bu anlayış əsasən potensial kadrların sistemli şəkildə müəyyənəşdirilməsi, qiymətləndirilməsi və ehtiyac yarandıqda uyğun vəzifələrə təyin olunması üçün yaradılan strukturlaşdırılmış bazanı ifadə edir. Müasir dövrdə effektiv insan resursları siyasəti yalnız mövcud vakansiyaların doldurulması ilə deyil, həm də gələcək üçün kadr ehtiyatının formalaşdırılması ilə ölçülür.

Hazırda Azərbaycanda kadr ehtiyatının formalaşdırılması əsasən dövlət qulluğuna qəbul imtahanları, müsabiqə və müşahibə mərhələləri vasitəsilə həyata keçirilir. Bu proseslər nəticəsində uğur qazan

nan, lakin dərhal vəzifəyə təyin olunmayan şəxslər müəyyən müddət üçün kadr ehtiyatına daxil edirlər. Bununla yanaşı, bəzi dövlət qurumları və iri şirkətlər daxili kadr bankı sistemlərini də tətbiq edir. Bu sistemlər vasitəsilə əməkdaşların performansı izlənilir, onların inkişaf planları hazırlanır və gələcək rəhbər vəzifələr üçün potensial namizədlər müəyyənəşdirilir.

Azərbaycanda dövlət idarəçiliyi və iri təşkilatlarda tətbiq olunan “kadr bankı” sistemi gözlənilən effektivliyi tam

İngilislər Naxçıvanda “kadr bankı” yaradır - təhlükə, yoxsa...

Azərbaycanda dövlət idarəçiliyi və iri təşkilatlarda tətbiq olunan kadr seçimi sistemi gözlənilən effekti vermir - səbəblər

təmin edə bilmir. Mütəxəssislər bildirirlər ki, bu sahədə bir sıra struktur və institutional problemlər mövcuddur. Qeyd olunur ki, bəzi hallarda “kadr bankı” mexanizmi formal xarakter daşıyır və real idarəetmə aləti kimi istifadə edilmir. Namizədlər ehtiyat siyahılarına daxil edilsə də, onların sonrakı karyera inkişafı və vəzifələrə təyinat prosesi sistemli şəkildə izlənilir.

Digər əsas problem kadrların qiymətləndirilməsi ilə bağlıdır. Ekspertlərin fikrincə, obyektiv və ölçülə bilən meyarların yetərincə inkişaf etməməsi seçim prosesində subyektiv yanaşmalara yol

aça bilər. Bu isə ümumi idarəetmə keyfiyyətinə mənfi təsir göstərən amillərdən biri hesab olunur. Məsələyə regional aspektdən yanaşıqda isə kadr potensialının qeyri-bərabər paylanması ön plana çıxır. Əsasən paytaxt və iri şəhərlərdə cəmləşən peşəkar kadrlar regionlarda çatışmazlıq yaradır ki, bu da ölkə üzrə balanslı inkişafı ləngidən amillərdən biri kimi qiymətləndirilir.

BDU-nun Konstitusiyə hüququ kafedrasının baş müəllimi, hüquqşünas Qulamhüseyn Əlibəylinin “Yeni Müsavat”a bildirdiyinə görə, Naxçıvan Muxtar Res-

publikası Təhsil Nazirliyi ilə BP şirkəti arasında imzalanmış sənədə dövlətlə özəl sahibkarlıq arasındakı tərəfdaşlıq münasibətləri və sahibkarlıq fəaliyyəti subyektlərinin korporativ məsuliyyəti kontekstində yanaşmaq olar. Onun fikrincə, bu baxımdan dövlətlə özəl sahibkarlıq subyektləri arasındakı münasibətlər arasındakı təkcə inzibati-hüquqi çərçivə ilə məhdudlaşmır: “Dövlət-özəl sahibkarlıq münasibətləri həm də müxtəlif istiqamətli layihələrin, xüsusən də sosial layihələrin həyata keçirilməsində əməkdaşlığı və tərəfdaşlığı əhatə edir. İn-

diyə qədər də Azərbaycanda müəyyən sosial layihələrin maliyyələşdirilməsində və həyata keçirilməsində bp şirkəti iştirak edib. Naxçıvan Təhsil Nazirliyi ilə bp şirkəti arasında imzalanmış sənəd təhsil sahəsində dövlət-özəl sahibkarlıq münasibətlərinin genişləndirilməsini nəzərdə tutur. Bu sənəd təhsil sahəsində 3 istiqamətdə layihələrin həyata keçirilməsi üçün imkanlar açır”.

Q.Əlibəyli qeyd edib ki, birincisi, Naxçıvanın təhsil müəssisələrinin maddi-texniki bazasının gücləndirilməsi, ikincisi, müəllimlərin peşə qabiliyyətinin yüksəl-

dilməsi, üçüncüsü isə istedadlı şagirdlərin aşkar edilərək beynəlxalq miqyasda çıxarılması üçün tədbirlər görülməsi: “Bu, sənədə birbaşa nəzərdə tutulmasa da, son nəticədə regional səviyyədə peşəkar kadrların yetişdirilməsi və bir növ “kadr bankı” yaratmaq təşəbbüsü kimi qiymətləndirilə bilər. Hesab edirik ki, belə təşəbbüslər təqdirəlayiqdir və Azərbaycanın digər regionlarında da həyata keçirilməsi məqsədəuyğundur. Naxçıvandan sonra işğaldan azad olunmuş və hazırda bərpa olunaraq məskunlaşdırılan ərazilərdə sosial layihələrin, o cümlədən regional səviyyəli kadrların yetişdirilməsi üzrə layihələrin hazırlanıb həyata keçirilməsi daha səmərəli olardı. Sonradan belə təşəbbüsləri digər regionlarda da gerçəkləşdirmək mümkündür”.

Onu da xatırladaq ki, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin 26 iyul 2019-cu il tarixli sərəncamı ilə “Yüksəliş” müsabiqəsinin təsis edilməsi kadr potensialının formalaşdırılması məqsədi daşıyır. Müsabiqə iştirakçıları 5 mərhələdən keçməlidir - qeydiyyat, onlayn seçim, üz-üzə mərhələ, yarımfinal və final. Xatırladaq ki, müsabiqənin onlayn seçim və əyani mərhələlərində müsabiqə iştirakçıları qiymətləndirilərkən ən qabaqcıl beynəlxalq imtahan sistemlərində (TOEFL, GMAT, SAT) tətbiq edilən T-score qiymətləndirmə üsulundan istifadə olunur. Azərbaycanda bu imtahan qiymətləndirmə sistemi ilk dəfə “Yüksəliş” yarışmasında tətbiq edilib. Bundan əlavə, Prezidentin savadlı gənc kadrları vəzifələrə təyin etməsi kadr islahatlarının ən ciddi komponentlərindəndir və hər kəs tərəfindən dəstəklənir.

□ **Emil SALAMOĞLU,** “Yeni Müsavat”

Dil bilmək puldur, bəs onu necə qazanmalı? Müasir dünyada insanı yalnız bildiklərinə görə yox, kiminlə danışa bildiyinə görə də qiymətləndirirlər

“Bu gün əla mütəxəssis olmaq və daha az təcürbəli həmkarına uduzmaq mümkündür.”

Səbəb çox vaxt sadədir: o, səndən bir dil artıq bilir. XXI əsrdə bir dil bilmək üstünlük deyil. Bu, zəruri minimumdan da aşağıdır. Bir neçə dil bilmək isə normaya çevrilir.

Son vaxtlar bizdə dil məsələsi getdikcə daha çox emosional müstəvidə möhkəmlənir. Sosial şəbəkələrdə rus dilini “təcili bağlamaq”, “əvəz etmək”, “məhdudlaşdırmaq” təklif olunur. Soyuqanlı yanaşsaq, dillər haqqında söhbət keçmişdən yox, imkanlardan və gələcəkdən gedir. Çünki dil kapitalıdır”.

“Yeni Müsavat” xəbər verir ki, bu barədə **Presklub.az**-da dərc edilən məqalədə deyilir.

Məqalədən sitat: “Uzun müddət dil “çox sadə” bir şey kimi qəbul olunurdu: uşaqlıqda öyrəndin - kifayətdir. Am-

ma XXI əsrdə bu artıq işləmir. Bu gün dil aktivdir. Mühəndis, hüquqşünas və ya proqramçı diplomu kimi. Sadəcə, diplomdan fərqli olaraq onu divardan asmaq olmur. Ya işləyir, ya da dəyərdən düşür. Daha sadə desək: bir dil - yaşamaq mini-

mumumdur. İkinci dil artıq üstünlük deməkdir. Ciddi üstünlük isə üçüncü və dördüncü dildən sonra başlayır”.

Daha sonra konkretləşmə edilir: “Azərbaycan dili təkcə ailə və dost dili deyil. Bu, dövlət dilidir, sosial integrasi-

ya dilidir.

Dövlət strukturlarında işləmək, müsabiqələrdə iştirak, ASAN xidmətlərdən istifadə, rəsmi yazışmalar - bütün bunlar dövlət dilini tələb edir. Amma məsələ yalnız formal qaydalarda deyil. Dil sosial pas-

portdur. Dövlət dilini sərbəst bilən gənc mütəxəssis daha tez etimad qazanır. Etimad isə karyeranı sürətləndirən əsas amildir”.

Rus dili haqda yazılanlar da maraqlıdır: “Rus dili tez-tez “keçmişin qalığı” kimi təqdim olunur. Praktiki isə bu, işlək alətdir. Bu dildə 250 milyondan çox insan danışır, böyük peşəkar ədəbiyyat bazası var, Avrasiya üzrə ortaq kommunikasiya mühiti mövcuddur - bunların heç biri yoxa çıxmayıb.

Siz rus dili vasitəsilə biliklərə, müştərilərə və tərəfdaşlara çıxış, logistika, turizm və ticarət sahəsində işləmək imkanı əldə edərsən”.

Bəs ingilis dili?

Sitat: “Dünyaya çıxışın sürəti.

Əgər rus dili regionu genişləndirirsə, ingilis dili sərhədləri aradan qaldırır. Dünyadakı elmi nəşrlərin 90%-dən çoxu ingilis dilindədir. Bu, elm, texnologiya, startaplar və global biznes dilidir. Onsuz beynəlxalq müştərilərlə işləmək çətinləşir, IT, marketing, maliyyə sahələrində inkişaf demək olar, mümkün olmur.

X Çin dili - Asiyada artan ti-

carət və investisiya əlaqələri-nə çıxış

* Fransız dili - beynəlxalq təşkilatlar, Avropa və Afrika bazarları

* İspan dili - dünyada 500 milyondan çox insan. İspaniya və Latin Amerikasız bazarı

* Türk dili - yaxın bazar, biznes əlaqələri və regional layihələr”.

Yazıda nəticə hissə də maraqlıdır: “İngilis dilini mükəmməl bilmək, amma azərbaycanca normal məktub yazma bilməmək mümkündür.

Rus dilində sərbəst danışmaq, amma ingilis dili olmadan gözlərini tavana zilləmək mümkündür.

Üç dil bilmək, amma heç birindən istifadə etməmək də mümkündür. Bu halda bütün bu “kapital” sadəcə ölü yükə çevrilir.

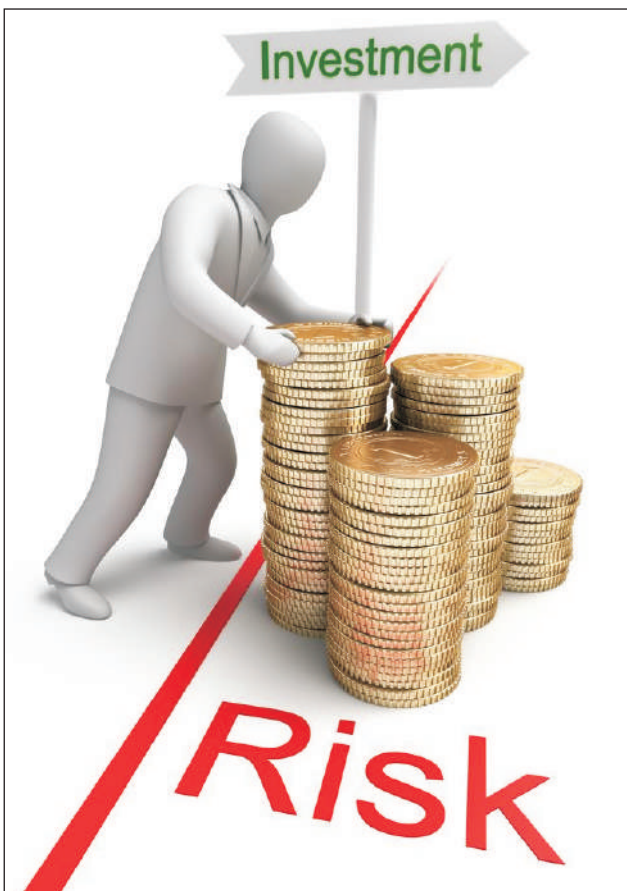
Dil yalnız istifadə edildikdə işləyir: danışılarda, yazışmalarda, zarafatda, təqdimatlarda, müsahibələrdə.

Və bəlkə də ən narahat edici, amma dürüst fikir budur: müasir dünyada sizi yalnız bildiklərinizə görə yox, kiminlə danışa bildiyinizə görə də qiymətləndirirlər”.

□ **“Yeni Müsavat”**

Azərbaycanlı investorların Rusiyaya sirli yatırımları

Sabiq nazir şimal ölkəsinə maliyyə
qoyuluşunu yüksək risk kimi qiymətləndirir

Rusiya mediası son günlər azərbaycanlı iş adamlarının xüsusilə Sankt-Peterburqda bahalı investisiya layihələrinə külli miqdarda sərmayə yatırdıqları haqda xəbərlər yayıb.

Bildirilir ki, Milli Məclisin sabiq deputatı Əsabil Qasimova bağlı şirkət Sankt-Peterburqdakı Sadovaya 62 ünvanında yerləşən tarixi "Nikolskiye Ryadi" ("Nikolski sirləri") binalarını alıb. "Nikolskiye Ryadi" azərbaycanlı iş adamına 2,85 milyard rubla (təxminən 37 milyon dollar) başa gəlib. Sankt-Peterburqun mərkəzində yerləşən kompleksinin 37 milyon dollara satılması ilk baxışda adi kommersiya əməliyyatı kimi görünə bilər. "Nikolski sirləri"nin tarixi də diqqətəlayiqdir. Vaxtilə bazar kimi fəaliyyət göstərən bu bina 2010-cu ildə investorlar tərəfindən alındıqdan sonra yenidən qurulub və 2018-ci ildə müasir turizm və ictimai məkan kimi istifadəyə verilib. Burada beynəlxalq hotel şəbəkələri, restoranlar və açıq ictimai sahələr fəaliyyət göstərib. Lakin son illərdə geosiyasi dəyişikliklər və Qərb brendlərinin Rusiyanı tərk etməsi obyektin fəaliyyətinə mənfi təsir göstərmişdir. Nəticədə hotellər rebrendinq edilib və əvvəlki gəlir səviyyəsi qorunmayıb.

Rusiya mediası yazır ki, lakin bu sövdələşmə əslində daha dərin iqtisadi məntiqə və uzunmüddətli strateji baxışa əsaslanır. Çünki burada söhbət sadəcə bir daşınmaz əmlakın

alıq-satqısından deyil, böyüyən turizm bazarında mövqə tutmaq cəhdindən gedir.

Əsabil Qasimovdan sonra Belarusda zavod direktoru olan Akif Qasimov da "Lennaufilmi"ni alıb. Bazar qiymətləndirmələrinə görə, Qasimov 2 sahəyə malik 17.400 kvahektarlıq dratmetrlik əmlak üçün təxminən 1 milyard rubl ödəyib. Mütəxəssislərin fikrincə, azərbaycanlı iş adamlarının Rusiyaya yönələn investisiya fəaliyyəti bir neçə əsas amillə izah olunur. Bu amillər həm iqtisadi imkanlar, həm də mövcud geosiyasi və bazar şərtləri ilə sıx bağlıdır.

İlk olaraq, Rusiyada böyük və nisbətən ucuz aktiv bazarının formalaşması diqqət çəkir. Qərb şirkətlərinin ölkədən çıxması və sanksiyalar fonunda bir çox iri obyektlərin dəyəri əvvəlki illərlə müqayisədə xeyli aşağı düşüb. Bu vəziyyət kapitala malik investorlar üçün yeni imkanlar yaradıb. Xüsusilə tarixi binalar, hotellər və sənaye obyektləri daha əlverişli qiymətlərlə bazara çıxarılır.

Bununla yanaşı, risklərə baxmayaraq Rusiya bazarında yüksək gəlir potensialı qalmaqdadır. Sanksiyalar və geosiyasi gərginliklərə baxmayaraq, ölkə hələ də böyük istehlak bazarına və geniş

şəhər iqtisadiyyatına sahibdir. Bu işə müəyyən sektorlar üzrə uzunmüddətli gəlir imkanlarını qoruyur.

Digər mühüm amil Azərbaycan və Rusiya arasında mövcud olan coğrafi və iqtisadi yaxınlıqdır. Uzun illərə dayanan ticarət əlaqələri, logistika imkanları və diaspor faktorları investorlar üçün əlavə rahatlıq yaradır və qərarvermə prosesini asanlaşdırır.

Eyni zamanda kapitalın diversifikasiyası strategiyası da bu tendensiyada mühüm rol oynayır. Böyük biznes qrupları riskləri azaltmaq məqsədilə müxtəlif ölkələrdə aktivlər yerləşdirirlər və Rusiya bazarı bu strategiyanın mühüm istiqamətlərindən biri kimi çıxış edir.

Bununla belə, ekspertlər xəbərdarlıq edir ki, Rusiya bazarına investisiya qoyuluşu yüksək risklərlə müşayiət olunur. Sanksiya rejimi, valyuta dəyişkənliyi və siyasi qeyri-müəyyənlik bu mühitdə fəaliyyət göstərən investorlar üçün əsas çağırış olaraq qalır.

Azərbaycanlı iş adamlarının xarici bazarlara çıxışı və iri layihələrə sərmayə qoyması iqtisadi baxımdan müsbət haldır. Lakin mövcud geosiyasi və maliyyə realıqları bu istiqamətdə ciddi risklərin olduğunu göstərir. Ekspertlərin xəbərdarlıqları da məhz bu reallıqlara əsaslanır və ki-fayət qədər əsaslıdır.

Sabiq maliyyə, "Ekonomiks" Beynəlxalq İqtisadi Araşdırmalar İctimai Birliyinin sədri Fikrət Yusifov "Yeni Müsavat"a bildirib ki, Rusiya-Ukrayna müharibəsi fonunda Qərb ölkələri tərəfindən Rusiyaya qarşı tətbiq olunan genişmiqyaslı iqtisadi sanksiyalar investisiya mühitini kəskin şəkildə dəyişib. Bu sanksiyalar bank əməliyyatlarının məhdudlaşdırılması, beynəlxalq ödəniş sistemlərindən kənarlaşdırılma, xarici şirkətlərin fəaliyyətinə qadağalar kimi nəticələr doğurur: "Bu şəraitdə Rusiyada fəaliyyət göstərən investorlar üçün aktivlərin dondurulması, müqavilələrin beynəlxalq hüquqla qorunmaması, ikili sanksiya riski kimi təhlükələr yaranır".

Ekspert hesab edir ki, valyuta və maliyyə sabitsizliyi də risklər meydana gətirir: "Rusiya rublunun məzənnəsi son illərdə kəskin dəyişkənlik nümayiş etdirir. Bu işə gəlirlərin dəyərşərtləşməsi, valyutaya çevrilməsi

zamani itkilər, xarici valyutada borcların artması kimi problemlərə səbəb olur. Xüsusilə uzunmüddətli layihələrdə bu risk daha da artır, çünki investisiya geri dönüşü illərlə çəke bilər və bu müddətdə valyuta şokları investo- run qazancını sıfırlaya bilər. Rusiya hazırda yüksək geosiyasi gərginlik mühitindədir. Bu işə investorlara birbaşa təsir edir. Qanunvericiliyin qəfil dəyişməsi kimi hallar, xarici investorlara qarşı məhdudiyyətlərin artırılması, dövlət iqtisadiyyata müdaxiləsinin güclənməsi kimi faktorlar biznes mühitinin proqnozlaşdırılmasını çətinləşdirir. Bu gün sərfəli görünən layihə sabah siyasi qərarla riskli və ya zərərli ola bilər.

Son illərdə Rusiyada bəzi xarici şirkətlərin aktivlərinə dövlət nəzarətinin artırılması halları müşahidə olunub. Bu da investorlar üçün ciddi siq-naldır. Müəssisələrin məcburi satışa çıxarılması, yerli tərəfdaşlara ötürülməsi, dövlət tərəfindən idarə olunması kimi addımlar investisiyanın təhlükəsizliyini şübhə altına alır".

Professor vurğulayıb ki, investor üçün ən vacib məsələlərdən biri sərmayeni istədiyi vaxt bazardan çıxara bilməsidir. Rusiyada isə xarici investorlara kapital çıxarışına məhdudiyyətlər, alıcı bazarının daralması, aktivlərin real bazar qiymətindən aşağı satılması kimi problemlər mövcuddur: "Bu işə o deməkdir ki, investor istəse belə, sərmayəsini tez və sərfəli şəkildə geri çəke bilməyə bilər. Rusiyada fəaliyyət göstərmək bəzi hallarda investorun beynəlxalq reputasiyasına da təsir edə bilər. Qərb bazarlarına çıxışın məhdudlaşması, beynəlxalq tərəfdaşların əməkdaşlıqdan imtinası, maliyyə institutları ilə problemlərin meydana gəlməsi mümkündür. Bu risk xüsusilə global fəaliyyət göstərən və ya genişlənmə planları olan iş adamları üçün daha aktualdır. Rusiya bazarında əlavə olaraq, dövlət monopolizəsinin güclü olması, rəqəbat mühitinin qeyri-bərabərliyi, korrupsiya və inzibati bəzərlər də investorların fəaliyyətini çətinləşdirən amillər sırasındadır. Odur ki, Rusiya bazarı hazırda yüksək gəlir potensialı ilə yanaşı, eyni zamanda yüksək risk zonası kimi qiymətləndirilir".

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

Moskvadakı ən zəngin azərbaycanlılar

Dünyanın ən zəngin iş adamlarının siyahısı açıqlanıb. Belə ki, siyahıda azərbaycanəsilli milyarderlər də yer alır.

Reytinqə əsasən, dünyanın ən varlı iş adamları sırasında Vahid Ələkbərov 81-ci pillədə qərarlaşıb və onun sərvəti 29,5 milyard dollardır.

837 və 838-ci yerlərdə isə Qod Nisanov və Zarah İliyev yer alır. Onların hər birinin sərvəti 5,1 milyard dollardır.

Qod Nisanov və Zarah İliyev Rusiyanın paytaxtı Moskvada ən böyük daşınmaz əmlak sahiblərindən hesab olunurlar. Azərbaycandan köçən tərəfdaşlar burada iri ticarət mərkəzləri, hotellər və yaşayış kompleksləri tikiblər. Onların ümumi daşınmaz əmlak portfeli təxminən 14 milyon kvadrat metr təşkil edir. Sahibkarlar Moskvada böyük topdansaşatış mərkəzi - "Food City"-ni yaradıblar və şəhər ətrafında bir sıra iri ticarət obyektlərinə sahibdirlər. Zarah İliyev həmçinin məşhur "Radisson Royal Moscow" hotelinin orta q sahibidir.

Siyahının 2386-cı pilləsində isə Fərhad Əhmədov qərarlaşıb və onun sərvəti 1,7 milyard dollar təşkil edir.

Erməni biznesmenlər Rusiyadan qorxur

Ermənistan baş naziri Nikol Paşinyan Rusiyanın mümkün iqtisadi məhdudiyyətləri fonunda ölkənin aparıcı biznes nümayəndələri ilə görüş keçirib.

Bu barədə "Hraparak" qəzeti məlumat yayıb.

Məlumatla görə, Paşinyan sahibkarları yaranmış vəziyyətin yaxın zamanda həll olunacağına inandırmağa çalışıb.

O, həmçinin Ermənistanın xarici siyasəti səbəbindən biznes sektoruna dəyə biləcək potensial zərərle bağlı narazılıqların qarşısını almağa cəhd edib.

Bununla belə, nəşr qeyd edir ki, görüş iştirakçıların bir qismi hökumətin mövcud siyasəti ilə razılaşmadıqlarını açıq şəkildə ifadə ediblər.

Bu türk dövləti rus adlarına "yox" dedi

Qırğızıstan hökuməti rus dilində olan kənd adlarının dəyişdirilməsini 2027-ci ilin sonuna qədər başa çatdırmaq niyyətindədir. Bu barədə prezident Sadır Japarov Oş vilayətinin Alay rayonunda sakinlərlə görüşündə bildirib.

Dövlət başçısı adların dəyişdirilməsi prosesinin artıq başladığını və yaxın gələcəkdə başa çatdırılmalı olduğunu vurğulayıb.

Sadır Japarovun prezident vəzifəsinə başladığı 2021-ci ildən bəri ölkədə artıq 15-dən çox yaşayış məntəqəsinin adı dəyişdirilib. Xüsusilə Çuy bölgəsindəki Vayenno-Antonovka Kojomkul, İssık-Kul bölgəsindəki Semyonovka isə Kojoyar-Ata adlandırılıb.

İsrail nəsrindən Azərbaycanca xəbərdarlıq

“İsiwis.co.il”: “Müasir münaqişələr daha çox nəqliyyat arteriyalarına nəzarət uğrunda aparılır”

“Bu gün Azərbaycan artıq xəritədə sadəcə bir ölkə deyil, həm də getdikcə global axınlar üçün funksional mərkəzə çevrilir. Əslində Bakı bir neçə geoiqtisadi oxun - Şərq-Qərb, Şimal-Cənub və Xəzər regionunun enerji marşrutlarının kəsişdiyi bir paylama mərkəzinə çevrilir. Bu, bu yaxınlarda bir konsepsiya kimi müzakirə edilən və bu gün reallığa çevrilən “dünyanın kəsişmə nöqtəsidir”. Ayna.az xəbər verir ki, bu barədə “İsiwis.co.il” saytı yazıb.

İsrail saytı yazır ki, əsas prinsip seçim deyil, maraqlar balansdır: “Bakı tək bir nəqliyyat dəhlizinə diqqət yetirmir, əksinə, Çinin “Bir kəmə, bir yol” təşəbbüsündən tutmuş beynəlxalq Şimal-Cənub dəhlizinə qədər bütün əhəmiyyətli layihələrdə şüurlu şəkildə iştirak edir. Bu, vacib bir xüsusiyyəti ortaya qoyur: ölkə yalnız tranzit ərazi rolu ilə məhdudlaşmır. O, tarixi siyasətindən tutmuş infrastrukturun inkişafına və logistika həllərinə qədər oyun qaydalarının formalaşmasında fəal iştirakçıya çevrilir. Məhz coğrafiyanın və düşünülmüş dövlət strategiyasının kombinasiyası Azərbaycanı axınlar üçün tam hüquqlu cazibə mərkəzinə çevirir”.

Müəllif yazır ki, “dünyanın kəsişmə nöqtəsi” statusunun da mənfi tərəfi var: “Son tarix göstərir ki, müasir münaqişələr getdikcə ərazi və ya hətta resurslar uğrunda deyil, nəqliyyat arteriyalarına nəzarət uğrunda aparılır. Belə bir vəziyyətdə, bir neçə strateji marşrutun keçdiyi Azərbaycan qaçılmaz olaraq artan diqqət və təzyiq zonasında olur. Bu gün Azərbaycan həqiqətən də yeni global logistika sisteminin əsas mərkəzlərindən birinə - marşrutların, maraqların və strategiyaların kəsişdiyi bir yerə çevrilir. Bu, ölkəyə iqtisadiyyatını gücləndirmək, siyasi çəkisini artırmaq və global proseslərin əvəzolunmaz iştirakçısı kimi özünü təsdiqləmək üçün unikal bir fürsət verir. Amma bu həm də bir sınaqdır. Yol ayrığı nə qədər vacib olarsa, onun qırmızıya çevrilmə riski bir o qədər yüksək olur - daxili səhvlər üzündən deyil, xarici maraqların toqquşması üzündən. Məhz buna görə də bu gün Azərbaycanın gələcəyi təkəcə coğrafiya ilə deyil, həm də tarazlıq sənəti ilə müəyyən edilir. Və son təcrübənin göstərdiyi kimi, Bakı bu sənəti böyük dəqiqliklə tətbiq etməyə müvəffəq olub”.

□ “Yeni Müsavat”

Son dövrlərdə regional geosiyasi formatlar arasında 3+3 modeli (Rusiya, Azərbaycan, İran, Türkiyə, Gürcüstan, Ermənistan) kimi təqdim olunan əməkdaşlıq təşəbbüslərinin davamlılığı və effektivliyi ilə bağlı suallar artmaqdadır. Bu model ümumilikdə üç region ölkəsi ilə iki böyük xarici aktorun iştirakı əsasında qurulan qeyri-rəsmi dialoq və əməkdaşlıq platformasıdır. Məqsəd isə təhlükəsizlik, nəqliyyat dəhlizləri, enerji və iqtisadi integrasiyanın müzakirəsidir.

Bakının olduğu “3+3 masası” risk altında

ABŞ-İran və Rusiya-Ukrayna hərbi münaqişəsi yekunlaşmadan, bu əməkdaşlıq platformasının uğurla fəaliyyəti mümkün deyil

Böyük güclərin regionda təsir uğrunda rəqabəti bu tip formatlara birbaşa təsir göstərir. Hər bir xarici aktorun fərqli strateji gündəliyi olması ortaqların qəbulunu çətinləşdirir. Modelin əsas risk xətti Cənubi Qafqazdakı əsas konfliktin hələ tam bağlanmamasıdır. Gürcüstanın 3+3 formatında iştirak etməməsinin əsas səbəbi 2008-ci il müharibəsindən sonra Rusiya ilə diplomatik münasibətlərin kəsilməsidir. Abxaziya və Cənubi Osetiyanın Rusiya tərəfindən “tanınması” Tiflisin Moskva ilə hər hansı formatda eyni masada oturmasını ciddi şəkildə məhdudlaşdırır. Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh sazişinin gecikməsi bu platformada etimadı aşağı salır.

3+3 formatında xarici aktorların (xüsusilə Rusiya, İran, Türkiyə və dolaylı Qərb təsiri) fərqli geosiyasi bloklara yaxınlığı qərarların uzlaşmasını çətinləşdirir. İranla müharibə isə nəinki bölgədə, ümumiyyətlə, dünyada dəngələri dəyişib.

Sabiq maliyyə naziri, siyasi və iqtisadi məsələlər üzrə ekspert Fikrət Yusifov hesab edir ki, nə qədər ABŞ-İran, Rusiya-Ukrayna hərbi münaqişəsi yekunlaşmayıb, bu əməkdaşlıq platformasının uğurla fəaliyyəti mümkün deyil: “Rusiya və İranın iştirakını nəzərdə tutan 3+3 formatında uğurlu əməkdaşlıq o halda mümkün olar ki, hər iki dövlətin bölgəyə baxışlarında kirli ambisiyalar deyil, qarşılıqlı fayda əldə etməyə aparan əməkdaşlıq istəyi dayansın. Çox təəssüflər olsun ki, Cənubi Qafqaz respublikaları müstəqillik illərindən belə bir sağlamlı istəyi nə İrandan, nə də Rusiyadan

görə bildilər. Hər iki ölkənin bölgə baxışlarında Cənubi Qafqazda hegemonluq etmək və bu məqsədlə regionu müxtəlif kirli üsullardan istifadə edərək qarışdırmaq kimi niyyətlər ön planda oldu”.

Milli Məclisin deputatı Bəhrüz Məhərrəmovun fikrincə, 3+3 formatı həm regional sabitlik, həm də iqtisadi integrasiya baxımından müəhim perspektiv vəd etsə də, geosiyasi proseslərin bu formatın məsləhətləşmə platformasından daha irəli aparılmasına imkan vermədi: “Daha dəqiq desək, perspektiv nə qədər böyük olursa olsun, indiki məqamda 3+3 formatının reallaşması üçün ilk növbədə tərəflər arasında kompromisin əldə olunmasında ehtiva olunan diplomatik iradəyə ehtiyac duyulur. Məlumdur ki, bu günə qədər 3+3 formatının real mexanizmə çevrilməsi istiqamətində əsas əngəl kimi Gürcüstanın prosesə cəlb edilməsi üçün diplomatik həll yollarının tapılmaması, Ermənistanın regional layihələrdə məhz öz ucbatından konstruktiv iştirakına nail olunmaması, o cümlədən ayrı-ayrı dövrlərdə platforma subyektləri arasında müşahidə olunan gərginliklər çıxış edirdi. Son dövrlərdə isə İran və İsrail-ABŞ arasında hərbi qarşıdurma mərhələsinə qədəm qoyan gərginlik, habelə Rusiya-Ukrayna münaqişəsi fonunda Moskva ilə Qərb arasında artan fikir ayrılığı 3+3 platformasının realizəsi istiqamətində dolayısı ilə də olsa, əlavə əngəllərə çevrilib. Düzdür, qeyd olunan amillər ümumilikdə arzuolunan mənzərə formalaşdırsa da, konseptual təhlil etsək, aydın formada görmək

olar ki, bütövlükdə 3+3 formatının fiaskosu barədə düşünmək, yaxud bu istiqamətdə proqnoz vermək yanlış və tələskən qərar olar. İlk növbədə ondan başlayaq ki, hələ ideya olaraq irəli sürüldüyü andan etibarən 3+3 platformasının birbaşa uğurunun Azərbaycan və Ermənistan arasında sülh müqaviləsinin imzalanması və münasibətlərin tam normalaşmasından asılı olduğu bütün subyektlər tərəfindən qəbul edilmişdi. Bütün tərəflər istisnasız olaraq əmin idi ki, Azərbaycan və Ermənistan arasında etimad mühiti yaranarsa, 3+3 formatı regional təhlükəsizlik arxitekturasının əsas sütununa çevrilə bilər. Azərbaycanın Vətən müharibəsi və anti-terror tədbirlərində qələbəsiindən sonra məhz Prezident İlham Əliyevin təşəbbüsləri əsasında formalaşan sülh reallığı, xüsusən ötən il avqustun 8-də Vaşinqtonda Bakı və İrəvan arasında sülhün və dövlətlərarası münasibətlərin bərqərar edilməsinə dair Sazişin layihəsinin paraflanması ilə Azərbaycan və Ermənistan arasında de-fakto sülhün müşahidə olunması, həmçinin Azərbaycan ərazisindən tranzit məhdudiyyətinin qaldırılması ilə Ermənistanla yüklərin, o cümlədən Azərbaycan mənşəli məhsulların daşınması artıq 3+3 formatı qarşısında əngəllərdən birini aradan qaldırmaq üzrə olduğu fonu formalaşdırır”.

Deputatın sözlərinə görə, 3+3 formatının qarşısında əngəl kimi çıxış edən amillərdən digəri Gürcüstanın nümayiş etdirdiyi mövqedir: “Məlumdur ki, Tiflis Abxaziya və Cənubi Osetiyanın təmsilində Rusiya ilə

yaşadığı ərazi bütövlüyü problemləri fonunda cari formatda iştirakdan rəsmən imtina edir. Lakin o da sirr deyil ki, istisnasız olaraq Qərb formatına üstünlük verən əvvəlki gürcü iqtidarından fərqli olaraq İvanışvilinin komandası Moskva ilə münasibətlərdə sələfləri qədər sərt davranmır və əlaqələrin nizamlanması imkanı kimi yanaşmaqdan çəkinmir. Təbii ki, 3+3 formatına Gürcüstan-Rusiya münasibətlərinin tam normalaşması və Gürcüstanın ərazi bütövlüyünə aparan müstəvi kimi baxmaq sadələşlülük olar, lakin istənilən halda bu platformanın dialoq baxımından əhəmiyyəti heç bir formada istisna edilə bilməz. Düzdür, regiondan kənar güclər, məsələn, ABŞ və Avropa İttifaqı 3+3 formatına, o cümlədən bu istiqamətdə Gürcüstanın maraqlarının təminatına şübhə ilə yanaşır, lakin ötən dövr ərzində müşahidə olunan proseslər onu deməyə əsas verir ki, bölgənin problemlərini elə region daxilində müzakirə və həll etmək daha effektivdir. Xüsusən regionun nəqliyyat xəbərinə çevrilməsi, o cümlədən enerji layihələrinin realizəsi fonunda Cənubi Qafqazın global mühitdə çəkisinin artması bu reallığı daha da gücləndirir. Artıq aksiomadır ki, regionun enerji resurslarının təhlükəsiz daşınması və yeni infrastruktur layihələrinin ən effektiv müzakirəsi, habelə regionun tranzit əhəmiyyətinin artırılması istiqamətində vahid yanaşmanın nümayişi üçün 3+3 formatı, demək olar ki, alternativsiz görünür”.

□ Cavanşir ABBASLI, “Yeni Müsavat”

Ötən həftəsonu dünyanın gözü Pakistanda oldu. ABŞ-İsrail müştərək qüvvələrinin bombardman etdiyi İran İslam Respublikasına hücumların dayanması, iki həftəlik atəşkəsin əldə olunmasında məhz rəsmi İslamabad müstəsna rol oynadı. Əvvəldən də müsbət nəticənin olmayacağı gözlənilən İslamabaddakı ABŞ-İran danışıqlarının yaxın günlərdə yenidən keçiriləcəyi deyilir.

Azərbaycanın müttəfiqi, nüvə dövləti olan Pakistan hazırda bütün qlobal güc mərkəzləri ilə yaxşı münasibətlərə malik azsaylı ölkələrdən biridir. Bəli, Pakistan həm ABŞ-Böyük Britaniya, həm Çin-Rusiya-İran kimi qütblərlə əlaqələri normal səviyyədə saxlamağı bacarır. Elə atəşkəsin əldə olunması və danışıqlara ev sahibliyi edilməsi də məhz bu sadalanan amillərdən irəli gəlir. Xüsusən də Pakistanın baş naziri Şahbaz Şərifin burada vəsiyyəti kimi əlahiddə rolu var.

Nüvə dövlətinin rəhbərlərinin taleyi

Lakin Pakistanda prezident və ya baş nazir olmaq "şir üreyi yemək" kimi cəsarət tələb edir. Baxmayaraq ki, nüvə silahına malik dövlətdir, bununla belə, təhlükəsizlik və sabitlik cəhətdən digər nüvə ölkələri ilə müqayisədə qeyri-stabil yerdir. Yəni sui-qəsdlər, terror aktları, müxtəlif silahlı qruplaşmaların mövcudluğu...

O baxımdan Pakistan o ölkələrdən deyil ki, rəhbəri hamar siyasi karyera yaşasın. Bu dövlətin liderləri ya öldürülür, ya sui-qəsdə məruz qalır, yaxud həbs olunur. Məsələn, keçmiş baş nazir Benazir Bhuttonu yada salaq. 1999-cu ildən Dubayda sürgün həyatı yaşayan Benazir Bhutto səkkiz illik bir dövrdən sonra 2007-ci il oktyabr ayının 18-də yenidən Pakistana geri qayıtmağa müvəffəq olur. Seçkiyə qatılmaq üçün Pakistana dönməyə qərar verən Bhuttoya Pərviz Məşərrəf "Əl-Qaidə" terror təşkilatından təhlükə gözlənilirdi xəbərdarlığı edir. Bhutto isə xəbərdarlığa məhəl qoymur və 27 dekabr 2007-ci ildə 54 yaşında Ravalpindi şəhərində seçki mitinqindəki çıxışında sui-qəsdlə öldürülür.

Pərviz Məşərrəf özü də ölümdən dönməyən liderlərdən biri olub. Belə ki, 2003-cü ildə prezident olan Məşərrəfə Pakistanın Peşəvər şəhərində sui-qəsd cəhdi edilir. Pakistan hərbi hava qüvvələrinin keçmiş texniki olan puştun Niaz Məhəmməd bu əməlinə görə Xaripur şəhərində edam olunub. Ümumiyyətlə, Məşərrəfin həyatına 3 dəfə sui-qəsd təşkil edilib. Bundan başqa, ölkənin rəsmi strukturlarının iddiasına görə, ona qarşı daha 14 sui-qəsd cəhdinin qarşısı alınıb.

Pakistanın sabiq baş naziri, Azərbaycanı da çox sevən İmran Xan da sui-qəsdə üzləşib, lakin bəxti getirib. Daha sonra korrupsiya ittihamı ilə həbs edilib. Bu, hələ yaxın tarixdir.

Daha əvvəl isə general Məhəmməd Züya-ül-həqq hamisi olan Zülfüqar Əli Bhuttonu devirməklə qalmaq, onun edam edilməsini də lazım bilib. Ancaq 10 il sonra hansısa qüvvə Züya-ül-həqqin aviaqəzədə həlak olmasını təşkil edib. Bu işdə şübhələr SSRİ-nin üzərinə yönəlib. Bundan başqa, Pakistanda 4 dəfə baş nazir olmaq imkanı qazanmış Nəvaz

Şərif də cinayət məsuliyyətinə cəlb edilən liderlərdəndir. Ona qarşı irəli sürülən ittihamlar əsasən korrupsiya ilə bağlıdır. 2018-ci ildə qızı Məryəmlə birlikdə Pakistana qayıdan Nəvaz Şərif ölkənin Lahor hava limanında həbs olunub. Kəsəsi, Pakistanda lider olmaq çətin və risklidir.

İki qardaşın məşəqqətli yolu - film kimi

İndi isə bu nüvə və İslam dövlətinin lideri Şahbaz Şərif digər bir İslam ölkəsini - nüvə silahı əldə etmək istəyən İranı iki həftəlik bombardmandan xilas edib. Ancaq bunu sona qədər bacaracaqmı - fikir söyləmək çətinidir. Görünən budur ki, hərbi əməliyyatların bərpası hər iki tərəf üçün zərərliyədir. Şahbaz Şərif isə çalışır ki, atəşkəs dayanıqlı olsun. Sülh və barış tərəfdarı, Azərbaycanın dostu olan Pakistanın liderinin keçdiyi siyasi yola gəlincə, olduqca maraqlıdır. İndi hamını maraqlandıran da məhz budur - müharibəni dayandıran Şərif kimdir....

Onun ad-soyadının tam yazılışı Mian Məhəmməd Şahbaz Şərifdir. 1951-ci ildə Lahorda doğulub. O, Pakistanda Pəncab dilli Kəşmir siyasi ailəsindən olan Şərif ailəsindəndir. Onun atası Məhəmməd Şərif orta səviyyəli bir iş adamı və sənayeçi idi, ailəsi iş üçün Kəşmirdəki Anantnaddan köçüb və sonda 20-ci əsrin əvvəllərində Pəncabın Amritsar rayonundakı Jati Umra kəndində məskunlaşıb. Anasının ailəsi

Pulvamadan gəlib. 1947-ci ildə Hindistan və Pakistanın bölünməsindən sonra ailəsi Amritsardan Lahora köçüb. Şahbaz 1973-cü ildə Nüsrət Şahbazla ailə qurub. Onların dörd övladı var: Salman, Həmzə və əkiz bacıları Caveriya və Rəbiyyə. 2003-cü ildə isə Şahbaz ikinci həyat yoldaşı Təhminə Durrani ilə evlənib.

Əvvəllər siyasi karyerasında üç dəfə Pəncabın baş naziri vəzifəsində çalışıb və tarixin işinə bax - 11 aprel 2022-ci ildə Pakistanın baş naziri seçilib. O 11 aprel ki İslamabadda Vaşinqton-Tehran danışıqları baş tutub. Şahbaz Şərif korrupsiya ittihamı ilə mühakimə olunan sabiq baş nazir Nəvaz Şərifin kiçik qardaşdır. İnqilabi şeirlərdən sitat gətirməsi ilə gündəmə gələn Şahbaz Şərif Pakistan Müsəlman Liqasının lideri olub. 70 yaşlı Şərif həm də ailəsindən miras qalan ölkənin aparıcı polad şirkətlərindən birinin sahibidir. 2019-cu ildə Şahbaz Şərifə qarşı "çirkli pulların yuyulması" ittihamı ilə cinayət işi açılıb və onun bəzi mülkləri müsadirə edilib. 2020-ci ildə həbs edilən və bir müddət həbsdə qalan Şahbaz Şərif daha sonra zəminə buraxılıb. Qardaşından fərqli olaraq o, rəqibləri ilə anlaşıla bilən, ordu və müxalifətlə yola gedən çevik siyasətçi kimi tanınır. Şahbaz Şəriflə işləmiş dövlət rəsmiləri və jurnalistlər onu zəhmətkeş idarəçi kimi xarakterizə edirlər.

Müştərrəfin etdiyi pislək və...

Pakistanlı analitik Muji-ur-Rəhman Şəminin sözlərinə görə, Şahbaz Şərif həqiqətən də zəhmətkeş və məqsədlərinə çatmaqda qətiyyətli şəxsiyyətdir. O, Pəncabda yaşadığı effektiv komanda ilə yaxşı idarəçilik nümayiş etdirib, vilayətin baş naziri kimi ilk müddətində bir sıra layihələrin təşəbbüskarı olub. Lakin 1999-cu ildə Baş Qərargah rəisi Pərviz Məşərrəf hərbi vəziyyət elan etdikdən sonra bunlar dayandırılıb. Şəminin sözlərinə görə, Pərviz Məşərrəf bir dəfə "Şahbaz Şərif baş nazir olsaydı, daha yaxşı olardı" demişdi. Lakin sonra iki qardaş Məşərrəfin təyyarəsini qaçırmada və dövlətə xəyanətdə ittiham olunublar. Şəminə görə, irəli sürülən ittihamların heç biri sübuta yetirilməyib.

Yeri gəlmişkən, Şahbaz Şərif təhsil və səhiyyə sahələrində silsilə layihələrin təşəbbüskarı olub. Bununla belə, onun öncül olduğu və siyasi irsinin bir hissəsi hesab edilən iki böyük layihə əvvəlcə kəskin tənqidlə üzləşmişdi. Bunlardan biri Lahorda tıxacları aradan qaldırmaq üçün planlaşdırıldığı metrobus idi. Həmin vaxt müxalifətdə olan İmran Xan buna qarşı çıxıb və onu "vəhşi cəngəllik avtobusu" adlandırmışdı. Şərif "narıncı xətt" qatınının maliyyələşdirilməsi ilə bağlı da tənqidlərlə üzləşib. Müxalifət layihənin hətta hökumət

mətin subsidiyaları ilə həyata keçirilməsi üçün çox baha olduğunu iddia edirdi. Lakin bu layihə reallaşdı və hələ də fəaliyyətdədir.

Pakistanla müttəfiqliyin sirri

Şahbaz Şərif və ölkəsi şübhəsiz ki, Azərbaycan üçün dost, müttəfiqdır. Pakistan Qarabağın işğalı səbəbindən Ermənistanın müstəqilliyini tanımayan müsəlman ölkəsi olub. İstər birinci, istərsə ikinci müharibələrdə, eləcə də atəşkəs dövründə Pakistan Azərbaycanı siyasi-hərbi cəhətdən dəstəkləyib. Qonşuluqda olan işə ölkəsi İrandan fərqli olaraq, coğrafiyamızda uzaqda yerləşən Pakistan Azərbaycanı ardıcıl olaraq dəstəkləyib. Bu ölkənin keçmiş liderləri də, hazırkı rəhbəri Şahbaz Şərif də Azərbaycanı sevən biridir. Bu gün münasibətlərimiz müttəfiqliyə çevrilib. 28 may 2025-ci il tarixində Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev, Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan və Pakistanın Baş naziri Məhəmməd Şahbaz Şərif Laqində bir araya gəliblər. Liderlər Laçın Beynəlxalq Hava Limanının açılışında iştirak edib. Həmçinin liderlər Xankəndidə olublar. Hətta Xankəndi görüşü zamanı maraqlı dialoq yaşanıb. Yayılan kadrılara əsasən, İlham Əliyev türkiyəli həmkarına əli ilə işarə edərək hotel tikintisi barədə məlumat verir. Söhbətə qoşulan Şahbaz Şərif isə "Bir mənzil Ərdoğan, bir

mənzil də mənə" deyərək zarafat edir. Əliyev isə gülərək "əlbəttə" cavabını verir.

Bu gün dövlətlər arasında bütün sahələrdə əməkdaşlıq var, ordularımız birgə hərbi təlimlər keçirir, Bakı və İslamabad biri-birini bütün siyasi platformalarda müdafiə edirlər. Bu da Azərbaycanın uduşudur ki, bir nüvə dövləti və bir NATO - Pakistan və Türkiyə kimi səmimi müttəfiqlərimiz var. Ancaq bu sual həmişə aktualdır ki, Pakistan Azərbaycanı niyə belə çox sevir və münasibətlərimiz müttəfiqlik səviyyəsinə yüksəlib...

Ümumiyyətlə, Pakistanın tarixən türklərə qarşı xüsusi sevgisi olub. Çünki Birinci Dünya müharibəsində Osmanlı Türkiyəsinə qarşı vuruşanların əksəriyyəti Britaniyanın müstəmləkələri idi. O vaxt Hindistan yarımadasında olan müsəlmanlar türklərə güllə atmaqdan imtina etməmişdilər.

Digər bir məşhur fikir isə odur ki, XX əsrin əvvəllərində Pakistan ərazisi Britaniya müstəmləkəsi olanda yerli əhali arasında kütləvi pandemiya yayılıb. O zaman mesenat Hacı Zeynəlabdin Tağıyev şəxsi vəsaiti ilə 300 min ampula peyvənd alıb Pakistan ərazisinə göndərmiş. Bununla da pandemiyanın qarşısı alınır və qədribilən Pakistan xalqı 1947-ci ildə müstəqillik əldə etdikdən sonra faktı tarix dərslərinə daxil edib. Ona görə də nə biz, nə onlar yaxşıqlıqları unuduruq...

□ **Emil SALAMOĞLU,**
"Yeni Müsavat"ın redaktoru

Alüminiumlu köşə

Zamin Hacı
 zaminhaci@gmail.com

Saqqallı bir lətifə var. 3 qardaş olur, sonbeşik pəltək imiş. Bir gün ataları ölür, kişidən az-maz miras qalır, yığışib müzakirə edirlər ki, görək bu pulla nə eləyək. Böyük qardaş deyir taxıl ökək. Sonbeşik kəkələməyə başlayır: “A-a-a-a...” Bunun sözünü bitirməyini gözləməyə hövsələləri çatmır, taxıl əkilir. Həmin il quraqlıq olur, taxıl cücərti vaxtında yanib məhv olur. Növbəti il yenə müzakirə başlayır, kiçik qardaş “a-a-a” eləyir, ortancıl deyir mal-qara alağ, heyvandarlıqda babat pul var. O il də, söz vaxtına çəkar, minillik normadan artıq yağış yağır, inəkləri sel aparır. Nəhayət üçüncü il qardaşlar fikirləşir ki, gözləyək görək bu sonbeşikdən bəlkə nəşə ağıllı söz çıxacaq. Sonbeşik deyir: “A-a-a-lüminium alıb təyyarə düzəldək, buradan rədd olaq gedək”.

Anekdota niyə yadıma düşüb, hökumətdən gizli deyil, sayın oxuculardan niyə gizli olsun, yazıram. Bugünlərdə rəhbərliyin qərarı ilə “Azərbaycan Alüminiumu” Açıq Səhmdar Cəmiyyəti ləğv olundu, yerində “Azəralüminium” Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyəti yaradıldı. Niyə bu qərar verildi, doğrusu, zəhmətkeşlərimizin heç bir informasiyası yoxdur. Alüminium istehsalı səmərəlidirmi, bunu da bilmirik, çünki əlimizdə olan rəsmi statistikadan nəticə çıxartmaq qeyri-mümkündür. O rəqəmlərə baxanda bir il istehsal artır, o biri il azalır, üçüncü il əvvəlki ilə nisbətən təzədən artır. Gəl indi anla. Çünki artım azalmaya nisbətən baş vermişdisə, buna artım demək nə dərəcədə doğrudur? Məsəl üçün, hesab elə sən toyuq saxlayırsan, bir ay yalandan qaqqıldayır, lakin yumurtlamır, ikinci ay gücənib 2 yumurta doğursa, buna “aylıq 200 faiz artım” demək olmazmı? Lap əla olar.

Yeni hazırkı vəziyyətdə bizə məlum deyil alüminiumumuz (əsl yanıltmaqlıq sözdür, bunu deyənə qədər adamın ağız alüminium qaşığı kimi əyilir) təyyarə qayırmağa bəs edir, ya etmir. Bəs eləyə yaxşı olardı, uçub, çıxıb gedərdik, hökumətin də canı dincələrdi bizim əlimizdən. Xərcimizi çox çəkirlər, sağ olsunlar. Uşaq pulu, pensiya, təqaüd, istipendiya, nə bilim, ölü pulu, diri pulu...

Xalq saxlamaq, indiki dünyada, olduqca məsrəflidir. Hələ arada gerek bunları yığıb Həcc ziyarətinə də göndərəsən, o dünyalarını da verəsən, əlhəmdüillah. Yeri gəlmişkən, bəzilərinin uşağı başını bağlamasa dərəcə də gedə bilmir. Təzəlikcə yenə məktəblərdən bu istiqamətdə kükküldəşmələr gəlirdi. Elmi cəhətdən isbat edilib ki, baş bağlı olanda onun içinə təhsil daha yaxşı girir. Gerek baş isti qalsın. Bu barədə qədim loğmanlardan hikmətli, şairənə hədis də vardır: “Başını isti saxla, Ayağını sərin, Yeməyinə fikir ver, Düşünmə dərin”.

Həqiqətən, qarda-qışda corabsız gəzməyin insana müsbət təsirləri vardır, yoxlayın. Nəşə, söhbətdən uzaqlaşmayaq, yoxsa köşə uçar gedər.

Alüminiumu “açıq cəmiyyət”dən məhdud cəmiyyətə çevirməyimiz bir qədər də başqa sferalardakı islahatları xatırladır. Hansısa dövlət idarəsini gah publik şəxs edirlər, gah komitəyə döndərilir, gah agentlik olur, nə bilim, axırda nə qalır. Sanki idarəni qoymağa yer tapmırıq. Yuxarıda yazdığım kimi, hamısı xalq üçündür. İdarələri ora-bura fırladıq ki, bəlkə nəşə tərpeniş oldu, zəhmətkeşlərin cibi doldu. Yeganə sabitqədəm qalmış idarə neft idarəsidir, orada neftin qiyməti istəyirsən yerdə sürünsün, istəyirsən göydə ucsun - idarəçilik forması qətiyyənlə dəyişilmir.

Sonda bir daha sizə bildirmək istəyirəm: a-a-a...

Ermənistanla qarşıdan gələn parlament seçkiləri ərəfəsində siyasi vəziyyət getdikcə daha da gərginləşir. Erməni mediasını təhlilə əsasən hakim “Vətəndaş Müqaviləsi” partiyası üçün əsas risk 50 faizdən çox səs toplaya bilməkdir. Bu isə tək seçki nəticəsi deyil, bütövlükdə hakimiyyətin taleyini müəyyən edəcək kritik hədd hesab olunur.

“Güclü Ermənistan” Partiyasının lideri, ev həbsində olan iş adamı Samvel Karapetyan İrəvanın Azadlıq meydanında keçirilən mitinqin iştirakçılara göndərdiyi videomüraciətində hakimiyyətə gələcəyi halda 300 min iş yeri yaradacağını, Rusiya ilə strateji mütəfiqliyi bərpa edəcəyini, diasporla əlaqələri gücləndirəcəyini, kilsənin rolunu yenidən artıracağını vəd edib. Karapetyan müraciətində Azərbaycanla sülh quruculuğu, Ermənistan Konstitusiyasının dəyişdirilməsi məqsədilə referendumun keçirilməsi və “Tramp yolu” barədə heç nə deməyib, əksinə, “artsax”da etnik təmizləmə həyata keçirilib” iddiasını səsləndirib.

Mövcud rəy sorğuları tam dəqiq olmasa da, ümumi tendensiya aydındır: hakimiyyətə ictimai dəstək zəifləyib. Rusiyaya yaxın erməni mediasının iddiasına görə, hər ikinci Ermənistan vətəndaşı “Vətəndaş Müqaviləsi”nin hakimiyyətdə qalmasına qarşıdır.

Daha bir çətinlik potensial koalisiya tərəfdaşlarının zəifliyidir. Hakimiyyətin arxalana biləcəyi “satellit” partiyalar da olduqca zəif vəziyyətdədir və onların birlikdə belə 50%-lik baryeri keçməsi real görünür. Bu isə o deməkdir ki, Paşinyan komandası parlamentdə çoxluğu itirə bilər.

Son rəy sorğuları da vəziyyətin hakimiyyət üçün əlverişli olmadığını göstərir. “Gallup”un məlumatına görə, hazırda “Vətəndaş Müqaviləsi”nin dəstəyi 24,3% səviyyəsindədir. Digər əsas siyasi qüvvələr - “Güclü Ermənistan”, “Çiçəklənən Ermənistan” və digər bloklar isə ayrılıqda daha aşağı nəticələr göstərsə də, ümumi mənzərədə ciddi alternativ formalaşdırırlar.

Milli Məclisin deputatı Elçin Mirzəbəyli “Yeni Məşavət”ə açıqlamasında bildirdi ki, mövcud dinamika göstərir ki, proses tək hakimiyyətə müxalifət arasında rəqabət deyil, eyni zamanda Ermənistanın geosiyasi orientasiyası, dövlət institutlarının mahiyyəti və cəmiyyətin psixoloji vəziyyəti üzərində gedən dərin qarşıdurmadır: “Hakim “Vətəndaş Müqaviləsi” partiyası üçün əsas riskin 50%-lik baryerlə ölçülməsi təsadüfi deyil. Bu hədd Er-

Paşinyan hakimiyyətinin sonunun başlanğıcı?

Ermənistanla bu baş verərsə, Azərbaycan “ilanın başını bir daha əzəcək”

mənistan siyasi sistemində faktiki olaraq tək hakimiyyətli idarəetmənin legitimlik sərhədidir. Paşinyan komandası bu psixoloji və siyasi həddi aş bilmədiyi halda, parlamentdə mütləq çoxluğu itirəcək və bu da avtomatik olaraq koalisiya hökuməti zərurətini doğuracaq. Halbuki Paşinyanın indiyədək qurduğu siyasi model məhz monolit idarəetmə üzərində formalaşmış və revanşçı qruplarla kompromisə açıq deyil.”

Parlamentarının sözlərinə görə, rəy sorğularında müşahidə olunan geriləmə, xüsusilə də dəstəyin 24,3% səviyyəsinə enməsi hakimiyyətin sosial dayaqlarının müəyyən qədər aşındığını göstərir. Bu, tək iqtisadi və sosial problemlərlə bağlı deyil. Əsas səbəb 2020-ci ildən sonra formalaşan geosiyasi və təhlükəsizlik böhranının cəmiyyət tərəfindən fərqli şəkildə qiymətləndirilməsidir. Paşinyan hakimiyyəti reallıqları qəbul edərək regionda yeni kommunikasiya və əməkdaşlıq imkanlarına açıq xətt yürütməyə çalışsa da, bu siyasət Ermənistan daxilində hələ də mütləq konsensus yaratmayıb.

Məhz bu boşluqdan istifadə edən revanşist siyasi qüvvələr yenidən aktivləşirlər. Samvel Karapetyanın təmsilində irəliləyən tezislər bunu açıq şəkildə nümayiş etdirir. Onun sosial-iqtisadi vəd-lərlə yanaşı, Rusiya ilə “strateji mütəfiqliyin bərpası”, diaspor faktorunun gücləndirilməsi və kilsənin rolunun artırılması kimi mesajları əslində Ermənistanın əvvəlki siyasi modelinə dönüş signalıdır. Bu yanaşmada diqqətçəkən

məqam ondan ibarətdir ki, regional sülh gündəliyi və konstitusion dəyişikliklər kimi fundamental məsələlər ya tamamilə ignor edilir, ya da şüurlu şəkildə arxa plana keçirilir.

Bu, bir daha göstərir ki, Ermənistan siyasi spektrində əsas qarşıdurma “sülh və əməkdaşlıq”la “revanş və status-kvo” arasında gedir. Karapetyanın Azərbaycan ərazilərini könüllü şəkildə tərk edən etnik ermənilərlə bağlı iddiaları yenidən gündəmə gətirməsi isə seçki ritorikasının hələ də emosional və manipulyativ elementlər üzərində qurulduğunu sübut edir. Bu isə o deməkdir ki, cəmiyyət rəşional seçimlə emosional təsir arasında parçalanmış vəziyyətdədir.”

Ekspert deyib ki, digər mühüm məqam isə potensial koalisiya konfigurasiyaları ilə bağlıdır: “Hakimiyyətin arxalana biləcəyi satellit partiyaların zəifliyi Paşinyanın qəbul edərək regionda yeni kommunikasiya və əməkdaşlıq imkanlarına açıq xətt yürütməyə çalışsa da, bu siyasət Ermənistan daxilində hələ də mütləq konsensus yaratmayıb.

Beləliklə, Ermənistan seçkiləri əsasən iki paralel xətt üzrə inkişaf edir. Bunlardan birincisi, konkret siyasi qüvvələrin hakimiyyət uğrunda mübarizəsi, ikincisi isə dövlətin gələcək inkişaf modelinin müəyyənləşdirilməsidir. Əgər Paşinyan 50%-lik baryeri keçə bilməzsə, ölkə

qaçılmaz şəkildə siyasi fragmentasiya mərhələsinə daxil olacaq. Bu isə yalnız daxili siyasi böhran deyil, həm də xarici aktorların təsir imkanlarının daha da artması deməkdir.”

Siyasi təhlilçi Sona Əliyeva hesab edir ki, rəy sorğularının 24,3%-lik göstəricisi hakimiyyətin seçici bazasının ciddi şəkildə əriməsi deməkdir. “Vətəndaş Müqaviləsi” 50 faizlik baryer həddindən aşağı qalarsa, Ermənistan siyasi tarixində demək olar ki, pre-sedenti olmayan bir mərhələyə, koalisiya dövrünə keçir: “1991-dən bu yana İrəvan ya güclü prezident sistemi, ya da dominant parlament partiyası modeli ilə idarə olunub. Koalisiya mədəniyyəti demək olar ki, yoxdur və ictimaiyyət düşüncəm ki, psixoloji baxımdan da buna hazır deyil. Paşinyan bu reallıqla üzləşərsə, kompromis üçün ki-minlə danışmaq masasına oturacaq? Rus kapitalının arxasında dayanan, ev həbsindəki iş adamı Karapetyanın partiyasıyla, yoxsa Köçəryan-Sərkisyan dövrünün siyasi irsi hesab olunan “Çiçəklənən Ermənistan” iləmi? Hər iki variant onun üçün ideoloji kapitulyasiyadır.

Paşinyanın partiyası bu seçkilərdə 50%-lik baryeri keçməzsə, Ermənistan koalisiya bataqlığına yuvarlanacaq. Bu isə daxili kaos və xarici güclərin, xüsusən Moskvanın, yenidən “xilas-kar” rolunda səhnəyə çıxması üçün ideal şəraitdir. Bir-mənalı olaraq aydındır ki, zəifləmiş bir iqtidar manipulyasiya-ya açıq bir dövlət deməkdir.”

□ **Cavansir ABBASLI,**
 “Yeni Məşavət”

Qazax hərbiçilərin Bakı səfəri ətrafında rusca hay-küy

Deputatdan Kremlə yaxın mediada artan ittiham xarakterli yazılara sərt və arqumentli cavablar

Son günlər xüsusilə Kremlə yaxın mediada Türk Dövlətləri Təşkilatına üzv dövlətləri, xüsusilə də Qazaxıstanı hədəf alan məqalələr dərc edilir. Bu məqalələrdə rəsmi Astananın anti-Rusiya xətti yeritdiyi iddia olunur. İddialarda bildirilir ki, Astana "Rusiya orbitindən yayınaraq" Ankaranın və Böyük Britaniyanın təsiri altına düşməkdədir. "Moskovskiy komsomelets" ötən həftəsonu Qazaxıstan nümayəndələrinin Bakıya son səfərləri ətrafında müxtəlif fərziyyələr uydurublar, Azərbaycanı da hədəf alırlar. Məqalədə iddia olunur ki, "rəqəmsallaşdırma və kibernetik təhlükəsizlik məsələləri"nin müzakirəsi kimi təqdim edilən səfər əslində Astananın türk dövlətlərinin müdafiə şəbəkəsində iştirakında yeni bir mərhələdir. Sitat: "Bu "təcürbə mübadiləsi" NATO strukturları ilə Orta Asiya regionu arasında lokomotiv və əlaqələndirici rolunu oynayan Türkiyənin kəşfiyyat xidmətlərinin metodik işini ortaya qoyur. Rətorik olaraq, Qazaxıstan rəhbərliyi ictimaiyyəti guya "KTMT müttəfiqlərinə sədaqətində" inandırmağa davam edir, lakin praktikada Rusiya xarici müşahidəçi roluna endirilərək "türk qardaşlığı" önə çıxır". İddia olunur ki, Qərb təlimatçıları və rəqəmsal layihələr üzrə tərəfdaşları şəbəkəsi Qazaxıstanın müdafiə strukturlarında uzun müddətdir mövcuddur. "Süni intellekt, personalın idarə olunması sistemləri və silah uçuşu layihələri vacib məlumatlara birbaşa çıxış təmin edir. Britaniya kəşfiyyatı olan MI6 üçün bu, texnologiya transferi adı altında regionun gələcək elitaları üzərində uzaqdan təsir və nəzarət tətbiq etmək üçün ideal bir platformadır. Onlar ənənəvi olaraq birbaşa deyil, üçüncü tərəflər - Türkiyə və Azərbaycan kanalları vasitəsilə fəaliyyət göstərirlər". İddia olunur ki, Qazaxıstanda Rusiya əleyhinə olanlardan ibarət "idarəetmə təbəqəsi" formalaşdırılır. Astana çoxqütblü siyasətə görə açıq təhdid də edilir, Ukraynanın taleyi yada salınır.

Türk Dövlətləri Təşkilatına üzv ölkələr arasında bu kimi əməkdaşlıqlar nə vəd edir? Rusiyadakı narahatlıqlar nədən qaynaqlanır?

Deputat Elçin Mirzəbəyli "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bildirdi ki, Kremlə yaxın nəşrlərdə bu xarakterli materialların intensivləşməsi təsadüfi deyil: "Bu yazılarda Qazaxıstanın guya "Rusiyanın orbitindən uzaqlaşdığı", "Ankara və Qərb təsirinə məruz qaldığı" iddia olunur, hətta Bakı ilə hərbi-texnoloji əməkdaşlıq belə təhlükə kimi təqdim edilir. Əslində isə baş verənlər

postsovet məkanında yeni geosiyasi reallığın formalaşmasının təzahürüdür. Azərbaycan və Qazaxıstan arasında müdafiə sahəsində əməkdaşlıq yeni deyil. Bu əlaqələr son illər xüsusilə inqar formasiya təhlükəsizliyi, kibernetik müdafiə və müasir texnologiyalar sahəsində daha da dərinləşməkdədir. Bakı səfəri də məhz bu kontekstdə həyata keçirilib. Buna baxmayaraq, bəzi Rusiya nəşrləri bu əməkdaşlığı məqsədli şəkildə təhrif edərək, onu guya gizli hərbi bloklaşma və ya üçüncü tərəflərin, xüsusilə MI6 kimi qurumların regiona

nüfuz planının tərkib hissəsi kimi təqdim etməyə çalışır".

E.Mirzəbəylinin sözlərində görə, uzun illərdir ki, Moskva informasiya savaşında bəsit sxemlərdən istifadə edir: "Kreml təbliğatçıları üçün müstəqil əməkdaşlıq təşəbbüsü "xarici müdaxilə", "kəşfiyyat oyunu" və ya "geosiyasi təxribat" kimi damğalanır. Əslində isə bu iddiaların arxasında duran əsas səbəb daha dərinlidir. Söhbət regionda təsir uğrunda rəqabətin yeni mərhələyə keçməsindən gedir. Uzun müddət postsovet məkanında təhlükəsizlik məsələlərində dominant rol oynayan Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsi Təşkilatı təsir imkanlarını və ənənəvi mövqeyini itirib. Dövlətlər daha çevik, daha balanslaşdırılmış və milli maraqlara əsaslanan siyasət yürütməyə üstünlük verirlər. Qazaxıstanın çoxvektorlu siyasəti də məhz bu kontekstdə qiymətləndirilməlidir. Rəsmi Astana nə hansısa blokdan imtina edir, nə də yeni qarşıdurma xətti qurur. Əksinə, o, müxtəlif tərəfdaşlarla əməkdaşlığı genişləndirərək öz təhlükəsizlik və inkişaf modelini şəxələndirir. Bu, müasir beynəlxalq münasibətlər

sistemində tam legitim və geniş yayılmış yanaşmadır. Azərbaycan isə bu prosesdə yalnız tərəfdaş deyil, həm də regional təşəbbüskar kimi çıxış edir. Xüsusilə Türk Dövlətləri Təşkilatı çərçivəsində əməkdaşlığın dərinləşməsi Bakı üçün həm siyasi, həm də texnoloji baxımdan yeni imkanlar yaradır. Lakin bu əməkdaşlıq heç bir halda hərbi bloklaşma kimi təqdim oluna bilməz. Bu, beynəlxalq münasibətlərin təbii dinamikasıdır. Lakin bu narahatlığın informasiya təzyiqi və ittiham kampaniyaları ilə müşayiət olunması artıq başqa bir məqamdan xəbər verir. Bu, müəyyən mənada, keçmiş təsir mexanizmlərinin zəifləməsinə verilən refleks reaksiyasıdır. Məhz bu nöqtdədə daha incə, lakin vacib bir məqam üzə çıxır: müasir beynəlxalq münasibətlər sistemi artıq tək mərkəzli idarəetmə modelini qəbul etmir. Dövlətlər öz milli maraqlarına uyğun olaraq tərəfdaş seçmək, əməkdaşlıq qurmaq və təhlükəsizlik strategiyalarını müəyyənləşdirmək hüququna malikdirlər. Bu hüququn şübhə altına alınması isə istər-istəməz köhnə geosiyasi yanaşmaların, başqa sözlə, neoimperialist düşüncə tərzinin izlərini ortaya qoyur".

Deputat qeyd etdi ki, Azərbaycan və Qazaxıstan arasında əməkdaşlıq məhz bu yeni reallığın məhsuludur: "Bu əməkdaşlıq nə kiməsə qarşı yönəlib, nə də hansısa gizli planın tərkib hissəsidir. Bu, sadəcə olaraq, suveren dövlətlərin öz təhlükəsizliklərini daha effektiv təmin etmək və müasir çağırışlara uyğunlaşmaq istiqamətində atdıqları məntiqi addımdır. Nəticə etibarilə, Qazax hərbiçilərin Bakı səfəri ətrafında yaradılan "rusca

İrandan Azərbaycana təxliyə olunanların sayı artıb

İrandan fevralın 28-i saat 08:00-dan aprelin 13-ü saat 10:00-dək Azərbaycana ümumilikdə 78 ölkədən 3 505 nəfər təxliyə olunub.

Təxliyə olunanların 613 nəfəri Azərbaycan vətəndaşıdır.

Eyni zamanda Çinin 736, Rusiyanın 374, Hindistanın 294, Banqladeş 198, Tacikistan 194, Pakistanın 152, İranın 136, İndoneziya 116, Omanın 84, Əlcəzairin 57, İtaliyanın 46, Almaniyanın 30, Kanadanın 27, İspaniyanın 26, Fransa 25, Gürcüstan 21, Səudiyyə Ərəbistanı və Yaponiyanın hər birinin 18, Özbəkistan və ABŞ-nin hər birinin 17, Bəhreynin 16, Polşa və İsveçrənin hər birinin 14, Nigeriya, Qazaxıstan, Belarusun hər birinin 13, Macarıstanın 12, Meksikanın 11, Böyük Britaniya, Bolqarıstan və Konqo Demokratik Respublikasının hər birinin 10, Braziliyanın 9, Sudanın və Venesuelanın hər birinin 8, Finlandiya, Rumiya, Çexiya, Slovakiya, Belçika, Qırğızıstan, Avstraliyanın və Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin hər birinin 6 vətəndaşı təxliyə edilib.

Bundan başqa, təxliyə edilənlər arasında Türkiyə, Serbiya, İsveç, Əfqanıstan, Avstriya, Yunanıstan, Vyetnam hər birinin 5, İordaniya, Filippin, Ukrayna, Şri-Lanka, Küveyt və Niderlandın hər birinin 4, Qətər, Xorvatiya, Danimarka və Norveçin hər birinin 3, Nepal, Livan, Yəmən, Myanma, Kipr, Misir və Sloveniyanın, Urugvayın hər birinin 2 vətəndaşı var.

İrandan Azərbaycana Tunis, Cənubi Afrika Respublikası, Maldiv adaları, Kuba, Vatikan, Argentina, Bosniya və Herseqovina, Latviya, Beliz və Dominikanın hər birinin 1 vətəndaşı təxliyə olunub.

Xatırladaq ki, ABŞ və İsrail fevralın 28-də İrana qarşı hərbi əməliyyatlara başlayıb. Nəticədə İranın ali rəhbəri ayetullah Əli Xamenei və bir sıra yüksək vəzifəli şəxslər öldürülüb. Bundan sonra İran İsrailə yanaşı, ABŞ və müttəfiqlərinin hərbi bazalarının yerləşdiyi Səudiyyə Ərəbistanı, Qətər, Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri, Oman, Bəhreyn, İraq və Kiprdə müəyyən etdiyi hədəflərə zərbələr endirməyə başlayıb.

hay-küy" daha çox geosiyasi psixologiyanın məhsulu kimi qiymətləndirilməlidir. Bu, real təhlükədən deyil, dəyişən reallıqlar qarşısında yaranan narahatlıqdan qaynaqlanır. Və görünən odur ki, region artıq bu reallıqlara uyğunlaşmaq mərhələsinə qədəm qoyub. Region artıq yeni mərhələyə qədəm qoyub və bu mərhələdə dövlətlər öz təhlükəsizlik və inkişaf strategiyalarını daha müstəqil şəkildə formalaşdırmağa çalışırlar".

E.Mirzəbəyli vurğuladı ki, belə bir şəraitdə bəzi siyasi və media dairələrinin də müşahidə olunan sərt ritorika əslində təsir imkanları ilə geosiyasi iddialar arasında yaranan uyğunsuzluğun ifadəsi kimi çıxış edir: "Rusiyada məşhur olan "istəyir, amma ba-

carmır" deyiimi bəzən bu kontekstdə də yada düşür. Lakin məsələni emosional müstəvidən daha çox analitik çərçivədə qiymətləndirdikdə aydın olur ki, bu cür reaksiyalar real gücdən deyil, daha çox dəyişən regional balans qarşısında yaranan təşvişdən qaynaqlanır. Əgər bu yanaşma davamlı xarakter alarsa, bu, əməkdaşlıq imkanlarının genişlənməsi əvəzinə, qarşılıqlı etimadın daha da zəifləməsinə gətirib çıxara bilər. Halbuki müasir beynəlxalq münasibətlər sistemi rəqabətlə yanaşı, qarşılıqlı hörmət və suveren seçimlərin qəbulunu da tələb edir. Postsovet məkanında davamlı sabitliyin təmin olunmasının yolu da məhz bu prinsiplərdən keçir".

□ **Elsad PAŞASOY,**
"Yeni Müsavat"

Əhali əmanətlərini dollarla saxlamaqdan qorxur

Azərbaycanda bank sektorunda dedollarlaşma prosesi davam edir.

Bu barədə Azərbaycan Mərkəzi Bankının hesabatında bildirilib.

Məlumatla görə, 2025-ci ildə bank sektorunun kredit portfelinin dollarlaşması 1,9 faiz bəndi azalaraq 14,2%-ə düşüb. Bu, tarixi minimum səviyyədir. Eyni dövrdə depozit portfelinin dollarlaşması da 1,9 faiz bəndi azalaraq 35,6% təşkil edib.

Fiziki şəxslər üzrə də dedollarlaşma davam edib. Belə ki, müddətli depozitlər üzrə dollarlaşma 3,5 faiz bəndi azalaraq 31,4%-ə, tələbli depozitlər üzrə isə 1,4 faiz bəndi azalaraq 31,6%-ə enib.

Hüquqi şəxslərin müddətli depozitləri üzrə dollarlaşma, əksinə, 4,7 faiz bəndi artaraq 57,2%-ə yüksəlib. Bununla belə, xarici valyutada hüquqi şəxslərin tələbli depozitlərinin ümumi portfeldə payı 2,6 faiz bəndi azalaraq 32,7% olub.

Qeyd edək ki, dedollarlaşma milli valyutaya etimadın artdığını göstərir və bu proses bank sektorunun sabitliyini gücləndirməklə yanaşı, valyuta risklərini azaldır.

Yeri gəlmişkən, Mərkəzi Bankın illik hesabatına görə, bu il yanvarın 1-nə Azərbaycan əhalisinin borc yükünün sərəncamında qalmış gəlirlərinə nisbəti ötən il yanvarın 1-i ilə müqayisədə 0,4 faiz bəndi artaraq 18,4% olub.

"Əhalinin borc yükü üzrə dinamikası diqqət mərkəzində saxlanılır. Əhalinin sərəncamda qalan gəlirlərində müsbət artım dinamikası müşahidə edilsə də, əhalinin borc yükünün sərəncamda qalan gəlirdə payının artımı müşahidə edilir", - deyə hesabatda qeyd olunub.

Neft qiymətləri artır: manatın taleyi necə olacaq?

Dünya bazarında neftin qiymətində müşahidə olunan artım və dalğalanmalar Azərbaycan iqtisadiyyatına mümkün təsirləri yenidən gündəmə gətirib. Xüsusilə enerji gəlirlərindən asılı olan ölkələr üçün bu dəyişikliklər həm milli valyutanın sabitliyi, həm də büdcə göstəriciləri baxımından xüsusi əhəmiyyət daşıyır.

Mövcud proseslərin ölkə iqtisadiyyatına təsirini Modern.az-a şərh edən Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin üzvü Vüqar Bayramov qeyd edib ki, milli valyutanın məzənnəsi həm ölkəyə daxil olan valyutanın həcmindən, eləcə də valyuta bazarındakı tələbdən asılıdır: "Enerji məhsullarının qiyməti yüksək olan dövrlərdə Azərbaycana daxil olan valyutanın artdığını müşahidə edirik ki, bu da valyuta bazarında tarazlığın qorunması baxımından vacib hesab olunur. Bu baxımdan neft ölkələri üçün yüksək neft qiymətləri daha çox valyuta deməkdir və nəticə etibarilə milli valyutanın qorunması üçün əlavə imkanlar yaranır".

Bu ilin yanvar-mart aylarında Azərbaycanda nominal gəlirlər 22 milyard 359,1 milyon manat təşkil edib. Dövlət Statistika Komitəsinin verdiyi məlumata görə, bu, ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 7% artım deməkdir. Bundan əlavə, bu ilin yanvar-fevral aylarında ölkədə orta aylıq nominal əməkhaqqı 1099,1 manat təşkil edib ki, bu da ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 5,3% artım deməkdir. Son illərdə Azərbaycanda maaşların artdığı tez-tez vurğulansa da, əhalinin gündəlik həyatında bunun real təsiri o qədər də hiss olunmur.

bir yana, aylıq xərcləri qarşılamaq belə çətinləşib. Bir çoxu maaşın ayın ortasına qədər çatmadığını, bəziləri isə artıq növbəti ayın qazancını əvvəlcədən xərclədiyini qeyd edib.

Müzakirələrdə əsas problemlər kimi qiymət artımı, kirayə xərcləri və kredit ödənişləri göstərilir. Bir çox istifadəçi vurğulayıb ki, gəlirin böyük hissəsi gündəlik ehtiyaclarla - ərzaq, yol pulu və kommunal xərclərə gedir. Bəzi şərhələrdə qeyd olunur ki, əvvəlki illərlə müqayisədə yığım etmək imkanları xeyli azalıb. Xüsusi-

inflasiya arasında fərqi əsas səbəbi ölçmə metodları və real istehlak davranışlarının fərqli olmasıdır. "Rəsmi inflasiya ümumi istehlak səbətinə əsaslanır və orada həm ucuz, həm də nisbətən stabil qiymətli məhsullar daxil edilir. Amma ailələrin real xərclərində əsas payı daha sürətlə bahalaşan ərzaq, kirayə, kommunal xidmətlər və nəqliyyat tutur. Buna görə insanlar statistik rəqəmdən daha yüksək qiymət artımı hiss edirlər. Bu fərqi aradan qaldırmaq üçün hökumət inflasiya ölçülməsini reallıqları özündə daha çox

gündəlik ehtiyacların payı artdığı üçün maaş artımı daha tez "əridilir". Təhsil, sağlamlıq və yığım kimi sahələr isə ya azaldılır, ya da təxirə salınır. Bu da rifah hissini zəiflədir. Nəticədə maaşların artması təbəssüsə həyat səviyyəsinin yüksəlməsi demək deyil, əgər məhsuldarlıq artımı, qiymət sabitliyi və bazar rəqabəti paralel gəlmərsə, real rifahda ciddi dəyişiklik hiss olunmur".

İqtisadçı Natiq Cəfəri **də öz sosial media hesabında son iqtisadi nəticələr barədə yazıb:** "2026-cı ilin ilk 3 ayında Azərbaycanda ÜDM 0,3% azalıb, yeni ressesiya başlayıb. Onu da nəzərə alaq ki, mart ayında neft qiymətləri kəskin artıb, buna baxmayaraq ÜDM-də azalma var, deməli, prob-

Ailə büdcəsinin görünməyən xərcləri

İqtisadçılar deyir ki, ailələrin real xərclərində əsas payı daha sürətlə bahalaşan ərzaq, kirayə, kommunal xidmətlər və nəqliyyat tutur

Əksinə, bir çox ailələr əvvəlkindən daha çox qənaət etməyə məcbur qalır. Bu paradoks - gəlirlərin artması fonunda rifahın zəifləməsi - sosial-iqtisadi müzakirələrin əsas mövzularından birinə çevrilib. Rəsmi inflasiya göstəriciləri müəyyən sabitlik nümayiş etdirsə də, istehlak səbətinə əsas məhsullar üzrə qiymət artımı daha yüksək hiss olunur. Ərzaq məhsulları və kommunal xidmətlər xüsusilə ailə büdcəsinə ciddi təsir edən istiqamətlərdir. Bu isə "gizli inflasiya" anlayışını aktuallaşdırır. Son illərdə ailə xərclərinin strukturunda dəyişiklik müşahidə olunur. Qida və gündəlik tələbat mallarına daha çox vəsait ayrılır, təhsil, sağlamlıq və istirahət xərcləri azalır, ailə büdcəsinin yığım imkanları zəifləyir. Əhalinin bank kreditlərindən istifadə səviyyəsi artmaqda davam edir. Xüsusilə istehlak kreditləri gündəlik xərclərin ödənilməsi üçün istifadə olunur.

Problem təkcə maaşların səviyyəsində deyil, həm də qiymətlərin strukturundadır. Ərzaq və xidmət sektorunda rəqabətin zəif olması qiymətlərin daha sürətlə artmasına səbəb olur. Digər tərəfdən, əmək bazarında məhsuldarlıq artımı maaş artımından geri qalır.

Yeri gəlmişkən, Mətbuat Şurasının İdarə Heyətinin üzvü, tanınmış texno-blogger Fərid Pərdəşünas feysbuk hesabında istifadəçilərə "Aylıq qazancınızın neçə faizini yığa bilirsiniz?" sualını ünvanlayıb. (Mənbə: Azpolitika). İstifadəçilərin böyük əksəriyyəti bildirib ki, yığım etmək

lə son bir ildə bahalaşmanın bu imkanı demək olar ki, aradan qaldırdığı bildirilir.

Sorğuda iştirak edənlərin bir hissəsi hesab edir ki, indiki şərtlərdə yalnız bir maaşla yığım etmək çətinləşir. Onların fikrincə, ya ailədə bir neçə nəfər işləməli, ya da əlavə gəlir mənbələri olmalıdır. Əks halda, insanlar, sadəcə, "ayı aya calayaraq" yaşayır və hər ay yeni maliyyə çətinlikləri ilə üzləşir. Bəzi istifadəçilər ideal maliyyə bölgüsündən danışır. Onların fikrincə, normal şəraitdə gəlirin müəyyən hissəsi yığma yönəldilməlidir. Lakin mövcud iqtisadi vəziyyət və artan xərclər bu modeli praktik olaraq mümkünsüz edir.

Rəsmi inflasiya ilə əhalinin hiss etdiyi inflasiya arasındakı fərqi əsas səbəbləri nədir? Orta aylıq maaşın artımı niyə gündəlik həyat səviyyəsində ciddi dəyişiklik yaratmır?

Liberal İqtisadçılar Mərkəzinin sədri Akif Nəsirli mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a deyib ki, rəsmi inflasiya ilə insanların gündəlik həyatda hiss etdiyi

əks etdirən mütləq üsullara dəyişməlidir.

Digər səbəb gəlir artımının xərclərə nisbətən zəif qalmasıdır. Orta əməkhaqqı artsa da, bu artım tez-tez əsas xərclərin artım tempini tam kompensasiya etmir. Xüsusilə ərzaq və xidmət sektorunda qiymətlərin daha sürətlə dəyişməsi ailə büdcəsinə birbaşa təzyiq yaradır. Eyni zamanda gəlir bölgüsü də bu fərqi gücləndirir. Orta maaş göstəricisi bütün işçiləri əhatə etsə də, real həyatda bir çox insan ya orta maaşdan aşağı gəlir alır, ya da qeyri-sabit qazanca malikdir. Bu isə statistik artımın əhalinin böyük hissəsində eyni hissə olumamasına səbəb olur".

İqtisadçı qeyd edib ki, qiymətlərin strukturunda da problemlər rol oynayır: "Bəzi bazarlarda rəqabətin zəif olması qiymətlərin daha sürətlə yüksəlməsinə şərait yaradır. Xüsusilə ərzaq və xidmət sahələrində qiymət elastikliyi aşağı olduqda, artan xərclər birbaşa istehlakçıya ötürülür. İnsanların xərcləmə strukturu da dəyişib. Ailə büdcəsində qida və

lemlər çox dərinləşib. Qonşularımıza baxanda görürük ki, Gürcüstanda 8,4%, Özbəkistanda 7%-dən çox, Qırğızistanda 8,8% ÜDM artımı var. Digər göstəricilər də ürekaçən deyil - bu ilin ilk 2 ayında Azərbaycanın ticarət dövriyyəsi 2025-ci ilin yanvar-fevral aylarına nisbətən 23,5% azalıb, ixrac 9,6%, idxal isə 37,1% azalma göstərib. Bu çox təhlükəli tendensiya, insanların alıcılıq qabiliyyəti düşüb, biznes isə investisiya yönümlü avadanlıq almır.

Gələcək vətəndaşın gəlirlərinə - insanların gəlirləri nominal ifadədə 5,3% artıb (bu pis deyil), amma ölkədə rəsmi inflasiya 5,7% olub - yeni inflasiya vətəndaşın gəlir artımını yeyib-bitirib, vətəndaşın real gəlirləri azalıb.

Bu il problemlə kreditlərin həcmi də artıb - 2026-cı il yanvarın Azərbaycanın bank sektorunun qeyri-ışlək, problemlə kreditlər portfeli 763 milyon manat təşkil edib. İlin-ilə müqayisədə qeyri-ışlək portfel üzrə istehlak kreditlərində 58 milyon manat, biznes kreditlərində isə 54 milyon manat artım olub. Nəticədə, qeyri-ışləklərin cəmi kredit portfelində payı 0,1 faiz bəndi artaraq 2,5% təşkil edib.

Xatırladıq ki, iqtisadi nəzəriyyəyə görə, problemlə kreditlər ümumi kreditlərin 3%-ni keçərsə, bu, təhlükəli hal sayılır. Bizdə artıq 2,5%-ə çatıb, sürətlə də artır, ilin sonuna, çox güman, 3%-i keçəcək. Vəziyyət çox ciddidir, problemlər qar uçuşunu kimi artmamış, həll yollarını tapmaq lazımdır".

□ **Afaq MİRAYIĞI,**
"Yeni Müsavat"

Ermenistan ABŞ prezidenti vəzifəsindən uzaqlaşdırmaq istəyən anti-Trump koalisiyasına qoşulub. “Hraparak” nəşri iddia edir ki, buna səbəb Trumpın İranla müharibədəki uğursuzluğudur. Bildirilir ki, Demokrat Partiyasındakı liberal qlobalistlər impichment və ya noyabr ayında keçiriləcək konqres seçkilərində qələbə ilə qisas almağa can atırlar. Respublikaçıların məğlubiyyəti Trumpın gedişini qaçılmaz edəcək. Qeyd olunur ki, Ermənistanın can atdığı Avropa İttifaqı Nikol Paşinyana mühafizəkar Trampın Brüsselin dəstəklədiyi liberal qlobalistlər arasında seçim təklif edirlər. “Hraparak” iddia edir ki, Ermənistanın ABŞ-dəki səfiri Narek Mkrtçyanın Trumpın Floridadakı malikanəsinin divarında Böyük Pyotrun portretini nümayiş etdirən video yayması artıq İrəvanın mövqeyini, yeni anti-Trump koalisiyasına qoşulduğunu göstərir. Bu videoda Timoti Uilyamsın “The Mar-A-Lago Shuffle” mahnsının istifadəsi Trampı nüfuzdan salmaq və onu “Rusiyanın əlaltısı” kimi göstərmək məqsədi daşıyır.

Ermənistanın qoşulması ilə Trampın əleyhdarlarının mövqeyini güclənməsi ehtimalı az olsa da, burada nümayişkarənə şəkildə tərəf seçimi faktı vacibdir. Ermənistanın “anti-Trump koalisiyası” kimi global siyasi bloklara qoşulması barədə açıq və təsdiqlənmiş məlumat yoxdur. Seçkilərə aylar qalmış bu cür iddialar daxili elektorati çaşdırmaq məqsədi daşıya bilər. Ermənistan xarici siyasətini daha çox balanslaşdırma xətti üzərində qurmağa çalışsa da, Aİ və Rusiya arasında seçim etmək zorundadır. Moskvada Putin-Paşinyan görüşündə İrəvana açıq şəkildə belə

Brüssel İrəvanı anti-Trump koalisiyasına qoşur

Avropa İttifaqı üzvlüyünə can atan Ermənistanın mühafizəkar ABŞ prezidenti və liberal qlobalistlər arasında seçim təklif edirlər

bir seçim təklif edilib. İndi belə anlaşılır ki, İrəvan Aİ və ABŞ arasında da seçim etmək zorunda qala bilər. Nəzərə alsaq ki, ABŞ ilə Ermənistan arasında strateji əməkdaşlıq xartiyası imzalanıb, Ağ Evdə isə Azərbaycanla sülh sazişi paraflanıb,

Zəngəzur dəhlizinin “Trump yolu” adı altında ABŞ şirkətinə icarə verilməsi barədə razılıq olub, Ermənistanın isə pulu Aİ verir, o zaman seçimin Rusiyanın tərəfində olacağı ehtimalı çox az görünür.

Məsələ ilə bağlı “Yeni Müsavat”-a şərhində **politoloq**

Qabil Hüseynli bildirdi ki, Ermənistanın mövcud geosiyasi şəraitdə Avropa İttifaqı-Trump (ABŞ)- Rusiya arasında seçim dilemması ilə üz-üzə qalması real və getdikcə daha aydın görünən tendensiyaadır: “Ermənistanın qarşısında duran seçim klas-

sik “ya o, ya mən” dilemmasından daha çox “hansı istiqamətə daha çox yaxınlaşmaq” məsələsidir. Mövcud realiaqlar göstərir ki, Rusiya əvvəlki kimi etibarlı təhlükəsizlik təminatçısı kimi qəbul edilmir, ABŞ, xüsusilə Trampın sabit strateji çərçivə təqdim etmir, etibarlı deyil. Avropa İttifaqı isə daha yumşaq, lakin davamlı və institusional alternativ kimi çıxış edir. Bu səbəbdən Ermənistanın Avropa İttifaqını seçməsi ehtimalı kifayət qədər yüksəkdir. Lakin bu seçim ani qərar yox, uzunmüddətli və mərhələli geosiyasi transformasiya olacaq. Eyni zamanda Aİ-yə üstünlük verməsi Ermənistanın Trampa qarşı çıxması demək olmayacaq. İrəvanın Avropa İttifaqına meyl etməsi ehtimalı həm siyasi, həm iqtisadi, həm də təhlükəsizlik faktorları ilə izah olunur. Son illər Ermənistan xarici siyasə-

tində balanslı qorumağa çalışsa da, bu model getdikcə çətinləşir. Bunun əsas səbəbləri Rusiya ilə münasibətlərdə etimad böhranının yaşanmasıdır. Bu, Paşinyanın Putinlə son görüşündə də müşahidə olundu”.

Politoloq qeyd etdi ki, xüsusilə uzun illər Ermənistanın əsas strateji müttəfiqi olan Rusiya artıq əvvəlki təsir gücünü tam saxlamır: “Rusiyanın digər istiqamətlərdə, xüsusilə Ukrayna müharibəsində resurslarının tükənməsi, Ermənistanın təhlükəsizlik gözləntilərinin tam qarşılanmaması ilə İrəvanda anti-Rusiya ictimai rəyinin güclənməsi reallıqdır. Bu vəziyyət Ermənistanı alternativlər axtarmağa vadar edir. Paşinyanın rəhbərlik etdiyi Ermənistanın seçimi Avropa İttifaqı istiqamətində görünür. Donald Trampın sabit mövqeli siyasətçi olmaması faktı da Ermənistanı Amerikadan bir qədər məsafə saxlamağa meylləndirir. İrəvan üçün Avropa İttifaqı daha cəlbədicə görünür. Aİ Ermənistan üçün bir neçə baxımdan daha stabil və proqnozlaşdırılan tərəfdaşdır. İqtisadi və institusional dəstək, qrantlar və investisiyalar, islahat proqramları, ticarət imkanlarının genişlənməsi imkanları yaradır. Avropa İttifaqı Ermənistan üçün müəyyən “yumşaq təhlükəsizlik çetiri” vəd edir”.

□ **Etibar SEYİDAĞA, “Yeni Müsavat”**

Yeni baş nazir Macarın ailə macəraları

Boşandıqdan sonra keçmiş arvadı onunla evliliyindən bəhs edən “Bədhəybətlə 16 il” adlı kitab yazıb

Macaristan siyasətində önə çıxan Peter Macar tezliklə ölkədə yeni hökumət formalaşdıracaq və böyük ehtimal özü də baş nazir kimi fəaliyyətə başlayacaq. Modern.az-ın məlumatına görə, Peter Macarın siyasi fəaliyyəti ilə yanaşı, şəxsi həyatı da ictimai maraq doğurur və bu mövzu Avropa mediasında müzakirə olunmaqdadır.

Peter Macar uzun müddət Macarıstanın tanınmış siyasətçilərindən biri olan Yudit Varqa ilə evli olub. Yudit Varqa 2019-2023-cü illərdə Macarıstanın ədliyyə naziri işləyib. 18 il birgə münasibətdə olmuş Peterlə Yuditin nikahından üç oğul övladı dünyaya gəlib.

Son illərdə Peterlə Yuditin münasibətində ciddi problemlər yaranıb. Onların evliliyi siyasi intriqalara tab gətirmədi və cütlük 2023-cü ildə qalmaqlarla müşayiət olunan şəkildə boşandı.

İndi uşaqlar ayrı-ayrı ev-

lərdə yaşayan hər iki valideynlə vaxt keçirirlər, onların tərbiyəsi və qayğısı üzrə məsuliyyət isə keçmiş ər-arvad arasında bərabər paylaşılır.

Peter Macarla Yudit Varqanın ayrılığı yalnız şəxsi məsələ kimi deyil, həm də siyasi rezonans doğuran

hadisə kimi dəyərləndirilir. 2024-cü ilin martında Peter Macar Yudit Varqa ilə onun məsuliyyət isə keçmiş ər-arvad arasında bərabər paylaşılır.

Orbanın aparat rəhbərinin köməkçilərinin bir cinayət işi üzrə sənədləri dəyişdirməyə cəhd etdiyini bildirirdi.

Söhbət zamanı Varqa səsinin yazıldığından xəbərsiz halda, ərinə prokurorluq tərəfindən mühüm korrupsiya işi üzrə bəzi

həssas sənədlərin “təmizləndiyini” danışdı. O dövrdə fəaliyyət göstərən ədliyyə naziri açıq şəkildə etiraf edirdi ki, Macarıstanda hakimiyyət mafioz sistemə çevrilib və ondan sadəcə çıxmaq mümkün deyil.

Yazının yayımlanmasından sonra artıq boşanmış olan Y. Varqa P. Macarı şantajda və məişət zorakılığında ittiham etdi, dediklərini təzyiq altında söylədiyini bildirdi. Bununla belə, o, yazının həqiqiliyini də inkar etmədi.

Y. Varqanın keçmiş həyat yoldaşı tərəfindən fiziki zorakılığa məruz qalması ilə bağlı ittihamlar hökumət-yönlü media tərəfindən geniş şəkildə tirajlandı.

Peter Macar isə ittihamları rədd edərək onları böhtan adlandırdı və diqqəti yayımlanan audionun məzmunundan yayındırmaq

məqsədi daşdığını söylədi.

Boşandıqdan sonra Yudit Varqa Peter Macarın həm şəxsi, həm də siyasi imicini hədəfə alan qalmaqallı açıqlamalar verib. Hətta o, Peter Macarla evliliyindən bəhs etdiyi “Bədhəybətlə 16 il” adlı kitab da yazıb. Bu kitabda xanım Varqanın keçmiş əri haqda səs-küy doğuran müxtəlif ittihamlara yer verib.

Peter Macarın hazırkı şəxsi həyatı ilə bağlı məlumatlar daha məhduddur. Açıq mənbələrdə onun yeni həyat yoldaşının olub-olmaması barədə dəqiq və təsdiqlənmiş informasiya yoxdur. Bəzi mediada onun yeni münasibətlərə başladığı barədə iddialar səslənsə də, bu məlumatlar rəsmi şəkildə təsdiqlənməyib.

Hazırda Peter Macar daha çox siyasi fəaliyyəti və çıxışları ilə gündəmdədir.

Peter Macarın şəxsi həyatı onun siyasi karyerası qədər maraq doğursa da, mövcud məlumatlar göstərir ki, o, hazırda şəxsi münasibətlərini ictimai müzakirədən kənarda saxlamağa çalışır.

□ **“Yeni Müsavat”**

“İcra hakimiyyətlərində ixtisarlardan gedir. Amma bu ixtisarlardan kimə nə faydası olacaq? Bu prosesin konkret nəticəsi olmalıdır. Sadəcə strukturu dəyişməklə problem həll olunmur. Ölkədə 14 iqtisadi rayon var. Mən demişəm ki, hər iqtisadi rayona bir prezident nümayəndəsi təyin olunsun və kompakt idarəetmə sistemi qurulsun. Çünki hər rayonun ayrıca icra başçısı və onun böyük aparatının olması effektiv deyil. Bunlara yenidən baxmaq lazımdır”. İqtisadçı alim Vahid Əhmədov Azpolitka.info-ya müsahibəsində belə deyib.

Sabiq deputat deyib ki, əsasən çox az maaşla dolanan insanları işdən çıxarmaq günahdır: “Bəzən ixtisarlardan aparılır ki, insanlar birbaşa zərər çəkir. Bu da yenə struktur islahatlarına bağlıdır. İxtisarlardan düşünülən şəkildə aparılmalıdır ki, ciddi sosial problemlər yaranmasın. Bəli, bəzən islahatlar çətin olur və müəyyən dövrdə ağır nəticələr verir. Amma uzunmüddətli perspektivdə yaxşı nəticə də verə bilər. Məsələn, devalvasiya dövrünün əvvəlində çətinliklər oldu, amma zamanla müəyyən sabitlik yarandı”.

V.Əhmədov deyib ki, qanunvericilikdə dəyişikliklər edilməlidir: “Sadəcə “qənaət edirik” deməklə iş bitmir. Qənaətin real nəticəsi olmalıdır. Son vaxtlar kadr islahatları gedir, gənclər vəzifəyə gətirilir. Mən həmişə bunun tərəfdarı olmuşam. Gənclər gəlsin, işləsin, öyrənsin. Amma bir problem var: yeni gələnlər köhnə, təcrübəli kadrları tam sıxışdırır. Halbuki həmin kadrlar dövlət sisteminin əsasını təşkil edir.

“Az maaşla dolanan insanları işdən çıxarmaq günahdır”

Vahid Əhmədov: “Yeni gələnlər təcrübəli kadrları tam sıxışdırır”

Onlar idarəetməni yaxşı bilirlər. Yeni gələnlər isə bu təcrübəyə malik olmur. Ona görə də o təcrübəli insanları saxlamaq, onların biliklərindən istifadə etmək lazımdır. Yeni təyin olunan rəhbər - istər şirkət rəhbəri olsun, istər nazir - həmin kadrlarla işləməlidir. Onların təcrübəsindən 5-10 il istifadə

etməlidir. Sonra artıq yeni nəsil tam formalaşa bilər”.

Onun sözlərinə görə, əsas məsələ struktur və yavaşmanın dəyişməsidir: “Bu baxımdan, hesab edirəm ki, struktur islahatlarına ciddi ehtiyac var. Qurumların statusuna yenidən baxılmalıdır. Məsələn, Prezident İlham Əliyev tərəfin-

dən təyin olunan regional nümayəndəliklər artıq fəaliyyət göstərir - Qarabağ və Naxçıvan istiqamətində. Bu nümayəndəliklərin səlahiyyətləri artırılmalıdır. Onlar üçün daha kompakt və effektiv idarəetmə aparatı yaradılmalıdır ki, regionlarda prosesləri daha yaxşı idarə edə bilsinlər. Əsas mə-

sələ isə regionlardır. Regionlarda real iş aparılmalıdır. Sadəcə idarəetmədə kosmetik dəyişikliklər etməklə problemlər həll olunmur. Yerli icra strukturlarına da real səlahiyyət və vəsait verilməlidir. Orada konkret proqramlar hazırlanmalı və həyata keçirilməlidir. Mən xatırlayıram ki, Prezident İlham Əliyev icra başçılarını təyin edərkən onlara konkret tapşırıq verirdi: regionlara investisiya cəlb edin. Bu, çox vacib məsələdir. Regionlar inkişaf etməsə, bütün yük Bakının üzərinə düşəcək”.

V.Əhmədov deyib ki, dövlət iqtisadi inkişafı sürətləndirmək üçün bir neçə proqram həyata keçirib və bu proqrama yüz milyarddan çox vəsait ayrılıb: “Bu, çox böyük məbləğdir. Düzdür, görülən işlər də var və bunu inkar etmək olmaz. Kifayət qədər layihələr icra olunub. Amma bəzi məsələlər yarımqıç qalır. Mən özüm dəfələrlə müxtəlif problemləri

qaldırmışam, əgər bu məsələlər düzgün şəkildə təqdim olunursa, onların çoxu həllini tapır. Məsələn, yolların çəkilməsi, dağlıq ərazilərdə infrastrukturun yaxşılaşdırılması, kənd yollarının bərpası kimi işlər görülüb. Quba və digər bölgələrdə də müəyyən layihələr həyata keçirilib. Amma problem ondadır ki, bəzi nazirlər bu məsələləri lazımı şəkildə təqdim etmək istəmir. Halbuki bunun üçün müəyyən qədər zəhmət çəkmək lazımdır. Əgər məsələ düzgün təqdim olunarsa, onun həlli mümkündür.

Digər tərəfdən, idarəetmə sistemi daha çevik olmalıdır. Müasir dövrdə bunun üçün kifayət qədər nümunələr var, onlardan istifadə etmək lazımdır. Sadəcə ad dəyişməklə heç nə dəyişmir. Dövlət müəssisəsinin publik hüquqi şəxsə çevirmək, amma mahiyyətə eyni idarəetməni saxlamaq problemi həll etmir”.

□ “Yeni Müsavat”

Kommunal xidmətlərin özəl şirkətlərə verilməsi təklifi

Ekspert: “Su, işıq və qazın dövlətin nəzarətində qalması daha məqsədəuyğundur”

Ədalət, Hüquq, Demokratiya (ƏHD) Partiyası növbəti dəfə hökumətə çağırışlarla çıxış edib. Partiyanın İdarə Heyətinin keçirilən son iclasında ölkədəki sosial-iqtisadi vəziyyət, regionda baş verən proseslər və xüsusilə məşğulluq sahəsindəki məsələlər geniş müzakirə olunub. Partiya hesab edir ki, ölkədə kütləvi ixtisarlardan davam etməsi, özəl sektorda iş yerlərinin azalması fonunda vəziyyət daha da ağırlaşır. Bu səbəbdən ƏHD köklü iqtisadi islahatlar həyata keçirilənə qədər dövlət qurumlarında ixtisarlardan dayandırılmasına, biznes mühitinin yaxşılaşdırılmasına və yeni iş yerlərinin yaradılmasına üçün real addımlar atmağa çağırır.

Digər tərəfdən, paytaxt Bakıda kommunal xidmətlərin vəziyyəti də diqqət mərkəzinə çəkilib. Xüsusilə yağışlardan sonra yaranan subasma halları, infraqurumdakı problemlər və plansız tikinti siyasəti ciddi narahatlıq doğurur.

ğurur. ƏHD Partiyası bu sahədə köklü dəyişikliklərin zəruri olduğunu bildirərək, beynəlxalq təcrübədən - xüsusilə Körfəz ölkələrinin modelindən istifadəni, xarici şirkətlərlə əməkdaşlığı və kommunal xidmətlərin özəlləşdirilməsini təklif edir.

Rəsmi qurumların balansında olan infraqurumun

üzərində minlərlə qanunsuz tikilinin mövcudluğu fonunda, kommunal xidmətlərin özəl sektora verilməsi nə dərəcədə real və effektiv ola bilər?

İqtisadçı Natiq Cəfərli “Yeni Müsavat”a açıqlamasında bildirib ki, kommunal xidmətlərdə özəlləşdirmə istehsal sahə-

sində deyil, daha çox paylayıcı şirkətlərdə mümkün hesab olunur: “Çünki su, işıq və qaz strateji sahədir və dövlətin nəzarətində qalması daha məqsədəuyğun sayılır. Lakin paylayıcı şəbəkələrin özəlləşdirilməsi dünya təcrübəsində mövcuddur və Azərbaycanda da qısa

müddətli belə bir təcrübə olub. Bu baxımdan, müəyyən şərtlərlə bu modelin tətbiqi mümkündür və həətə faydalı hesab edilə bilər. Ancaq bunun üçün güclü infraqurum və işlək hüquqi mexanizmlər qurulmalıdır. Vətəndaşların şikayət etmək və öz hüquqlarını müdafiə etmək imkanları genişləndirilməlidir. Özəl sektorun fəaliyyətində əsas prinsip keyfiyyət olmalıdır. Əgər sabah özəl şirkət əsassız şəkildə işığı, suyu və ya qazı kəsərsə, yaxud xidmət keyfiyyətini aşağı salarsa, bunun nəticəsində vətəndaşa ziyan dəyərsə, həmin şirkət məsuliyyət daşımalı və kompensasiya ödəməlidir. Hazırda dövlət şirkəti olduğu üçün vətəndaşlar bu kimi hallarda çox vaxt məhkəməyə müraciət edib kompensasiya tələb etmirlər. Amma özəlləşdirmə baş verərsə, elə bir sistem qurulmalıdır ki, vətəndaşın həm öhdəliyi, həm də real hüquqları olsun. Yeni vətəndaş vaxtında ödəniş etməlidir, amma qarşı tərəf də xidmət keyfiyyətinə görə məsuliyyət daşımalıdır”.

Onun sözlərinə görə, bu balans düzgün qurularsa, dövlətin yükünün azaldılması, büdcə xərclərinin optimallaşdırılması və xid-

mətlərin keyfiyyətinin artırılması baxımından kommunal sahədə özəl sektorun iştirakına şərait yaratmaq doğru yanaşma ola bilər: “Lakin burada əsas şərt həm investora, həm də vətəndaşın maraqlarının qorunduğu şəffaf və effektiv sistem qurulmasıdır. Əks halda, qiymət artımı və xidmət problemləri kimi yeni risklər ortaya çıxa bilər”.

İqtisadçı kollektorların üzərində evlərin tikilməsi məsələsinə də diqqət çəkib: “Dövlət və hökumət qurumları məsuliyyət daşımalıdır ki, həmin evlər niyə məhz o ərazilərdə tikilib. Bu suala aydın və əsaslandırılmış izah verilməlidir. Kompensasiya məsələsinə gəldikdə isə, məlumdur ki, bu daha çox siqorta sistemi ilə bağlıdır. Azərbaycan belə bir yanaşma formalaşdırıb ki, siqorta əsasən evlərin ödənişini əhatə edir. Üstəlik, ölkədə siqorta mədəniyyəti də yetərinə inkişaf etməyib. Bunun əsas səbəblərindən biri də odur ki, həmin evlərin bir çoxunun rəsmi sənədləri - çıxarışı yoxdur və onlar qeyri-qanuni tikili hesab olunur. Bu isə başqa bir mühüm sual doğurur: qeyri-qanuni tikililərin bu qədər geniş yayılmasına görə kim məsuliyyət daşıyır?”

□ **Sahənə RƏHİMLİ,**
Musavat.com

Varlı azərbaycanlıların yeni modası - xaricdə doğuş

ABŞ doğum turizminin ən baha, lakin eyni zamanda ən stabil istiqamətlərindən biri hesab olunur

Son illərdə Azərbaycan vətəndaşları arasında "doğuş turizmi" kimi tanınan fenomənə maraq müəyyən qədər artmaqdadır. Azərbaycanlılar arasında xaricdə doğuş turizmi hələ kütləvi xarakter daşmır, lakin global tendensiyaların təsiri ilə müəyyən sosial qruplar üçün aktual seçim olaraq qalır. Bu proses həm tibbi, həm də hüquqi baxımdan daha geniş müzakirələrə ehtiyac yaradır.

Bəllidir ki, hamilə qadınların övladlarının başqa ölkədə dünyaya gəlməsi üçün xaricə səfər etməsində əsas məqsəd adətən uşağın həmin ölkənin vətəndaşlığını alması, daha yaxşı tibbi xidmətlərdən istifadə və ya hüquqi üstünlüklər əldə etmək olur. Azərbaycanlılar arasında xaricdə doğuş turizmi hələ kütləvi xarakter daşmır, lakin global tendensiyaların təsiri ilə müəyyən sosial qruplar üçün aktual seçim olaraq qalır. Bu proses həm tibbi, həm də hüquqi baxımdan daha geniş müzakirələrə ehtiyac yaradır.

Azərbaycanlı ailələrin ən çox üz tutduğu Almaniyə və digər Avropa ölkələridir.

Bir çox ölkələrdə doğuşla avtomatik vətəndaşlıq prinsipi tətbiq edilmir və ya məhdudlaşdırılıb. Buna görə də nəticə ölkədən ölkəyə dəyişir. Eyni zamanda xaricdə doğuş xərcləri yüksək ola bilər və bu, yalnız müəyyən gəlir səviyyəsinə malik ailələr üçün əlçatan olur.

ABŞ doğum turizminin ən baha, lakin eyni zamanda ən stabil istiqamətlərindən biri hesab olunur. Burada doğulan uşaq avtomatik ABŞ vətəndaşlığı əldə edir. Tibbi sistem yüksək səviyyədə təşkil olunub və doğuş prosesi standartlaşdırılıb.

Bununla belə, əsas çətinlik yüksək xərclərdir. Doğuşun ümumi qiyməti on minlərlə dollar təşkil edə bilər. Bundan əlavə, valideynlər üçün

heç bir immiqrasiya üstünlüyü nəzərdə tutulmur və gələcəkdə uşağın vergi öhdəlikləri də yarana bilər.

Amma bu məsələ ilə bağlı xeyli suallar açıq qalır. Məsələn, hamilə qadının doğuş üçün xaricə ucması nə dərəcədə təhlükəsizdir? Azərbaycanda doğuş xidmətlərinin səviyyəsi bu qərara nə qədər əsaslandırılır? Xaricdə doğuşun tibbi baxımdan real üstünlükləri varmı?

Mövzu ilə bağlı **Bakı Ağrı Klinikasının baş həkimi Zülfüqar Yusifov** "Yeni Müsavat"a danışib. Mütəxəssis qeyd edib ki, sağlamlıq turizmi son illərdə dünyanın müxtəlif ölkələrində sürətlə inkişaf edən sahələrdən birinə çevrilib və bu tendensiya artıq global miqyasda ciddi iqtisadi və sosial fenomen kimi qiymətləndirilir: "İnsanlar yalnız istirahət məqsədilə deyil, həm də tibbi xidmətlərdən yararlanmaq üçün sərhədləri aşmağa başlayıblar. Bu kontekstdə Azərbaycan da istisna deyil. Son dövrlərdə ölkəmizdə səhiyyə sektorunun inkişafı ilə paralel olaraq sağlamlıq turizmi istiqamətində müəyyən addımlar atılır, xüsusilə sanatoriya-kurort, balneoterapiya və reabilitasiya xidmətləri sahəsində canlanma müşahidə olunur.

Əlbəttə ki, doğuş prosesi də tibbin mühüm və həssas istiqamətlərindən biridir və bu sahədə sağlamlıq turizminin tərkib hissəsi kimi formalaşmaqdadır. Dünyanın müxtəlif ölkələrində, o cümlədən qardaş Türkiyədə doğuş turizmi artıq aktiv şəkildə inkişaf edir və bu istiqamətdə xüsusi proqramlar, klinikalar və xidmət paketləri təklif olunur. Azərbaycan vətəndaşlarının da müəyyən hissəsi müxtəlif səbəblərdən doğuş prosesini xarici ölkələrdə həyata keçirməyə üstünlük verir. Xüsusi-

lə Avropa ölkələri ilə, daha çox isə Almaniyə ilə müəyyən əlaqələr mövcuddur və bəzi ailələr məhz bu ölkələrə üz tuturlar".

Zülfüqar Yusifov qeyd edib ki, bu seçimin arxasında bir neçə əsas faktor dayanır: "Birinci səbəb tamamilə subyektiv və fərdi seçimlə bağlıdır. Bəzi ailələr fərqli mühitdə, fərqli ölkədə doğuş prosesini həyata keçirmək istəyirlər. Məsələn, daha tanınmış, "titullu" klinikalarda doğuş etmək, daha komfortlu şərait əldə etmək və ya sadəcə olaraq, fərqli ölkədə bu prosesi yaşamaq istəyi müəyyən ailələr üçün cəlbəedici görünür.

İkinci və daha mühüm səbəblərdən biri isə hüquqi amillərlə bağlıdır. Belə ki, bəzi ölkələrdə doğuş həmin ölkə ərazisində baş verdiyi təqdirdə uşağa avtomatik olaraq vətəndaşlıq verilməsi kimi mexanizmlər mövcuddur. Bu isə gələcəkdə uşağın təhsil, yaşayış və digər sosial imkanları baxımından əlavə üstünlüklər yarada bilər.

Üçüncü istiqamət isə müəyyən hallarda yerli səhiyyə sistemində olan inamsızlıq və ya daha fərqli tibbi yanaşma axtarışı ilə bağlı ola bilər. Bəzi ailələr düşünür ki, xaricdə fəaliyyət göstərən mütəxəssislər və klinikalar daha yüksək səviyyədə xidmət təqdim edir. Lakin bu yanaşma hər zaman obyektiv reallığı əks etdirmir. Çünki ümumilikdə Azərbaycanda səhiyyənin əksər sahələrində kifayət qədər adekvat və müasir tibbi xidmət göstərilir. Azərbaycan həkimləri artıq beynəlxalq təcrübəyə malikdirlər, müxtəlif ölkələrdə təhsil alır, çalışır və ciddi uğurlara imza atırlar. Xüsusilə mama-ginekologiya sahəsində ölkəmizdə peşəkar mütəxəssislər mövcuddur və doğuş prosesi müasir standartlara uyğun şəkildə həyata keçirilən. Lisenziyalı klinikalarda

bu proses üçün bütün zəruri şərait yaradılıb və əslində əksər hallarda xaricə üz tutmağa ciddi ehtiyac qalmır.

Bununla yanaşı, istisna hallar da mövcuddur. Elə tibbi vəziyyətlər olur ki, doğuşun çətin keçəcəyi əvvəlcədən proqnozlaşdırılır və ana ilə uşağın həyatı üçün ciddi risklər mövcud olur. Bu kimi hallarda daha inkişaf etmiş texnologiyalara, xüsusi avadanlıqlara və yüksək ixtisaslı kadrlara malik klinikaların seçilməsi tamamilə normal və əsaslandırılmış qərar hesab olunur. Bu seçim yalnız xarici ölkələrlə məhdudlaşmır, eyni yanaşma ölkə daxilində də tətbiq olunur və pasiyentlər daha ixtisaslaşmış tibb mütəxəssislərinə yönləndirilir".

Mütəxəssis həmçinin vurğulayıb ki, hamiləlik dövründə xüsusilə uzun məsafəli səfərlər, o cümlədən təyara ilə uçuş müəyyən risklər yarada bilər: "Bu baxımdan hamiləliyin müxtəlif mərhələlərində həkim nəzarəti və icazəsi vacibdir. Elə dövrlər var ki, uçuş zamanı təzyiq dəyişiklikləri və digər faktorlar ana və döl üçün təhlükə yarada bilər. Buna görə də hər bir halda tibbi göstərişlər əsas götürülməli, risklər düzgün qiymətləndirilməli və qərar məsuliyyəti verilməlidir".

İqtisadçı Natiq Cəfəri isə bu trendin uzunmüddətli perspektivdə hansı nəticələr doğura biləcəyindən danışır: "Fikrimcə, bu məsələ birbaşa maddi vəziyyətlə bağlıdır. Yeni bu, ucuz proses deyil. Məsələn, Böyük Britaniyada doğuş xidmətlərinin qiyməti təxminən 30 min funt sterlinqdən başlayır ki, bu da təxminən 70 min manata yaxın məbləğdir. Eyni zamanda digər Avropa ölkələrində bu rəqəm 15-20 min avro civarında dəyişir. Bu isə o deməkdir ki, xaricdə doğuş hər kəs üçün əlçatan deyil və daha çox maddi imkanlı yüksək olan şəxslərə aiddir. Lakin maddi vəziyyəti yaxşı olan ailələr bu addımı müəyyən riskləri gözləndirərək atırlar. Onlar düşünür ki, doğuşla bağlı sənədləri əldə etdikdən sonra viza, oturma və digər hüquqi məsələlərdə ciddi problemlərlə qarşılaşmayacaqlar. Eyni zamanda bu, gələcəkdə həmin ölkələrdə təhsil almaq və ya yaşamaq imkanlarını da genişləndirir. Ona görə də hesab edirəm ki, bu məsələ daha çox maddi vəziyyəti yaxşı olan dar bir kəsim üçün adi və qəbul edilən bir seçimə çevrilib".

✉ **Xalidə GƏRAY,**
"Yeni Müsavat"

Parlamentdə alimentlə bağlı müzakirələr

Milli Məclisin Beynəlxalq münasibətlər və parlamentlərarası əlaqələr komitəsinin aprelin 14-də keçirilən iclasında "Mülki, ailə və cinayət işləri üzrə hüquqi yardım və hüquqi münasibətlər haqqında" 1993-cü il 22 yanvar tarixli Konvensiyaya dəyişikliklərin edilməsi barədə protokol müzakirəyə çıxarılıb.

Sənəd yetkinlik yaşına çatmayan uşaqlarla bağlı aliment öhdəliklərinin icrasına dair məhkəmə qərarlarının qarşılıqlı tanınmasını və icrasını tənzimləyir.

Layihəyə əsasən, konvensiyaya edilən dəyişikliklər çərçivəsində məhkəmə qərarlarının məcburi icrası, bu qərarların digər dövlətlərdə tanınması və icra mexanizmləri daha da dəqiqləşdirilir. Eyni zamanda qərarların icrası üçün tələb olunan sənədlərin siyahısı, onların təqdim olunma qaydası və prosedur məsələləri də sənəddə əksini tapıb.

Sənəd əsasən yetkinlik yaşına çatmayan uşaqlarla bağlı aliment öhdəliklərinin icrasına dair məhkəmə qərarlarının tanınması və icrasının daha effektiv təşkilinə yönəlib. Layihədə konvensiyanın bir sıra maddələrinə dəyişikliklər edilərək, məhkəmə qərarlarının digər dövlətlərdə tanınması prosedurları daha aydın və operativ mexanizmlərlə tənzimlənir. Bununla yanaşı, qərarların icrası üçün tələb olunan sənədlər və onların təqdim olunma qaydaları konkretləşdirilir.

Protokolda həmçinin qərarların tanınması və icrası ilə bağlı vəsatətlərin verilməsi, aidiyyəti məhkəmələrin səlahiyyətləri və tərəflərin hüquqi statusu geniş şəkildə əksini tapıb.

Qeyd edilib ki, bu dəyişikliklər dövlətlər arasında hüquqi əməkdaşlığın daha səmərəli qurulmasına, eyni zamanda uşaqların sosial müdafiəsinin gücləndirilməsinə xidmət edəcək.

Azərbaycanda beynəlxalq qurum təsis olunur

Milli Məclisin Beynəlxalq münasibətlər və parlamentlərarası əlaqələr komitəsinin iclasında Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatı (İƏT) arasında Təmiz Enerji Mərkəzinin təsis edilməsinə dair Ev Sahibi Ölkə sazişi müzakirə olunub.

Sənəd İƏT-in Təmiz Enerji Mərkəzinin Azərbaycanda, konkret olaraq Bakıda fəaliyyət göstərməsini və onun hüquqi statusunu müəyyənləşdirir.

Layihəyə əsasən, mərkəz beynəlxalq hüquqi şəxs statusuna malik olacaq və onun fəaliyyəti Azərbaycanın milli qanunvericiliyinə uyğun şəkildə tənzimlənəcək. Mərkəzə müqavilələr bağlamaq, əmlak əldə etmək, məhkəmələrdə iştirak etmək kimi hüquqlar verilir və bütün hüquqi proseslərdə icraçı direktor tərəfindən təmsil olunacaq.

Sazişdə mərkəzin yerləşəcəyi bina və onun fəaliyyəti ilə bağlı təminatlar da əksini tapıb.

Aprelin 11-də və 12-də polis əməkdaşları paytaxt, respublikanın ayrı-ayrı rayonlarında və işğaldan azad olunan bölgələrdə 7 avtomat silahı, 1 pulemyot, 1 tapança, 2 qumbara, 3 alışdırıcı, 19 patron darəği və 526 ədəd müxtəlif çaplı patron aşkar edərək götürüblər. Daxili İşlər Nazirliyinin Mətbuat Xidmətindən verilən məlumata görə, polis əməkdaşları tərəfindən qanunsuz saxlanılan odlu silah-sursatın aşkar olunaraq götürülməsi istiqamətində əməliyyat və profilaktik tədbirlər davam etdirilir.

Bu faktlar Azərbaycanda qanunsuz silah dövriyyəsinin hələ də aktual təhlükə olaraq qaldığını göstərir. Xüsusilə diqqətçəkən məqam odur ki, silah və sursat təkə paytaxtda deyil, həm də işğaldan azad olunmuş ərazilərdə tapılıb. Bu isə problemin lokal yox, daha geniş

"Yastıq altındakı" qanunsuz silah təhlükəsi

Diqqətçəkən məqam odur ki, silah və sursat təkə paytaxtda deyil, həm də işğaldan azad olunmuş ərazilərdə tapılıb

coğrafiyanı əhatə etdiyi or-taya qoyur. Ekspert baxımından bu cür əməliyyatların intensivləşməsi iki əsas amillə izah oluna bilər. Birincisi, postmünaqişə dövründə xüsusilə azad olunmuş ərazilərdə silahların dövriyyədə qalması ehtimalıdır. İkincisi isə ümumilikdə qanunsuz silahlanmanın müəyyən sosial və kriminal şəbəklər vasitəsilə davam etməsidir. Polisin qısa müddətdə bu qədər silah-sursat aşkarlaması hüquq-mühafizə orqanlarının nəzarəti gücləndirdiyini göstərsə də, bu rəqəmlər eyni zamanda gizli dövriyyənin miqyası ilə bağlı suallar doğurur. Yeni aşkar edilənlər problemin yalnız görünən hissəsi də ola bilər. Digər tərəfdən, belə əməliyyatlar preventiv xarakter daşıyır. Çünki qanunsuz silahların dövriyyədən çıxarılması potensial cinayətlərin, o cümlədən ağır və xüsusilə ağır hadisələrin qarşısının alınmasında mühüm rol oynayır. Nəticə etibarilə, bu cür tədbirlərin davamlı və sistemli xarakter alması vacibdir. Paralel olaraq, maarifləndirmə, könüllü təhvil mexanizmləri və sərt hüquqi məsuliyyət tədbirləri də gücləndirilməlidir ki, qanunsuz silah dövriyyəsi minimuma endirilsin.

Keçmiş polis rəisi

Mahmud Hacıyev "Yeni Müsavat"a deyib ki, "yastıq altındakı" hər qanunsuz silah sabahın faciəsidir: "Bu faktlara sadəcə statistika kimi baxmaq böyük səhv olardı. Mən uzun illər hüquq-mühafizə orqanlarında çalışmış bir şəxs kimi deyə bilərəm ki, aşkar edilən hər bir qanunsuz silah potensial bir cinayətin, bəlkə də bir insan faciəsinin qarşısının alınması deməkdir. Aprelin 11-i və 12-də iki gün ərzində 7 avtomat, 1 pulemyot, 1 tapança, qumbaralar, yüzlərlə patron... Bu, adi rəqəmlər deyil. Bu, ölkənin müxtəlif nöqtələrində gizli saxlanılan təhlükələri göstərir. Ən narahatedici məqam isə coğrafiyadır. Söhbət tək-cə Bakıdan getmir. Regionlar, xüsusilə işğaldan azad olunmuş ərazilər, postmünaqişə dövrünün ən həssas nöqtələridir. Mühəribə bitir, amma silahın izi uzun müddət qalır. Bu, dünya təcrübəsində də belədir".

Mahmud Hacıyev deyib ki, silahların mənbəyi fərqlidir: "Qanunsuz silah ticarəti, sərhəd nəzarətindən kənar keçirilmə və s. hallar mümkündür. Polis, sərhəd xidmətləri, gömrük və digər qurumlar bunun qarşısını alır. Ona görə də əhali arasında profilaktika işləri gücləndirilməli, iş apa-

rılmalı, silahın qanunsuz yolla əldə edilməsinin sosial və iqtisadi səbəbləri araşdırılmalıdır. Məktəbdən başlayaraq vətəndaşlara hüquq və məsuliyyət barədə maarifləndirmə lazımdır. Burada vətəndaş-polis əməkdaşlığı şərtidir. Qanunvericilikdə çatışmazlıqlar və cəza mexanizmləri gözəndən keçirilməlidir. Qanunsuz silah-sursatın əldə edilməsi və saxlanması qarşı cəzalar adekvat səviyyədə olmalı, eyni zamanda silahın qeydiyyatı və nəzarəti üçün effektiv mexanizmlər tətbiq edilməlidir. Amma sərt cəza təkbaşına nəticə verməz. Polisin bu istiqamətdə əməliyyatları sistemlidir, daimi risk analizi əsasında daha da tədbiri əməliyyatlar aparılması da məqsədemüvafiqdir. Hər bir silah-sursat götürülməsi faktı analiz edilməli, kimlər vasitəçidir, silah-sursat hansı marşrutlarla gəlib-gedir kimi sualların cavabı tapılmalı, uyğun addımlar atılmalıdır".

Mahmud Hacıyev deyib ki, əllərdə silah olmasına baxmayaraq Azərbaycanda odlu silahın "qara bazarı" yoxdur: "Ancaq bu o demək deyil ki, silahlar yalnız qanunla müəyyən edilmiş şəxslərin əlindədir. Bir sıra məmurların, iş adamlarının təhlükəsizlik

məqsədilə öz mülklərində silah saxlaması faktları var. Amma belə silahların hamısı qeydiyyatdan keçmiş silahlardır. Bu insanlar o qədər də ağılsız deyillər ki, evlərində qeydiyyatsız odlu silah saxlasınlar. Xaricdən legal yolla gəlir. Bunlar da yüksək mənəbli məmurların şəxsinə qeydiyyatı alınır və qanuniləşir".

Sabiq polis rəisi deyib ki, mühəribədən sonra əhalidə silahların olması mümkündür: "Azərbaycan torpaqlarının işğalına son qoyulmasının 5-ci ili tamamlanır. Lakin Azərbaycan Ermənistanla 30 il mühəribə şəraitində olub. Həmin dövrdə sərhəd bölgələrində yerləşən rayonlarımızın əhalisi silahlanmışdı. O dövrlər Müdafiə Nazirliyi yox idi, müstəqil özünü müdafiə batalyonları vardı. İnsanlar özlərini müdafiə etmək üçün ən müxtəlif ünvənlərdən silahlar əldə etmişdilər. Atəşkəs əldə edildən sonra həmin rayonların sakinləri Bakı şəhərinə və digər rayonlara köç etdilər. Aydın məsələdir ki, sərhəd bölgəsindən ölkənin içərilərinə gələn əhali özü ilə silahlarını da gətirib. Zaman-zaman vətəndaşlardan xeyli silah-sursat götürülüb. Əksər insanlar da baxır ki, silah ona lazım deyil. Ötən dövrdə silahları könüllü surətdə təhvil verənlər də olub. Həmin silahlarla cinayət törədənlər də olub. Odlu silah belə bir şeydir ki, uzun müddət bir ailədə, bir əldə qalanda, yazılmamış qanundur, mütləq qaydada, haradasa, kiməsə qarşı istifadə edilməli, açılmalıdır. Tərxən belədir. Elə silah sahibləri də var ki, könüllü surətdə silahları təhvil verməkdən çəkinir, silahı hərsə tullaıyır. Elə şəxslər var ki, silahı tullaıyır və ancaq zəng etməklə silahın yerini hüquq-mühafizə orqanlarına deyir. Və yaxud silahı tullaıyıb bu haqda məlumat verməyənlər də var.

Belə silahları da sahə müvəkilləri, əməliyyatçılar aşkarlayıb rəsmiləşdirirlər".

Mahmud Hacıyev deyib ki, əvvəllər əhalidə daha çox silah-sursat olub: "Statistik məlumatlar yayılanda belə təəssürat yaranır ki, əhalidə silah-sursat çoxdur. Faktiki isə ötən 10 illə müqayisədə hazırda əhalidə silah-sursat daha azdır".

Mahmud Hacıyev deyib ki, bir realığı da açıq

rünən hissəsidir. Tapılma-yanlar da var, əsas təhlükə məhz onlardır".

Mahmud Hacıyev deyib ki, problemin həlli yalnız əməliyyat tədbirləri ilə mümkün deyil: "Burada üç istiqamət paralel getməlidir. Birincisi sərt nəzarət və davamlı əməliyyatların gerçəkləşdirilməsidir. Bu istiqamətdə çox ciddi iş aparılır. İkincisi könüllü təhvil mexanizmlərinin stimullaşdırılmasıdır ki, bunun üçün mətbuatı, televiziyanı

DİN qadınları fahişəliyə cəlb edənlərlə bağlı məlumat yaydı

İnsan alverində təqsirləndirilən iki şəxs həbs edilib.

Bu barədə DİN-dən bildirilib.

Məlumata görə, DİN-in İnsan Alverinə qarşı Mübarizə Baş İdarəsi tərəfindən həyata keçirilən tədbirlərlə insan alverində təqsirləndirilən 28 yaşlı E.Q. və 27 yaşlı X.H. şərti adlı şəxslər həbs ediliblər.

E.Q. ölkə vətəndaşı olan qadınları cinsi istismara məruz qoymaqla insan alveri cinayəti törətməkdə ittiham olunur. O, həmin qadınları işə düzəltmək adı ilə aldadaraq Türkiyə Respublikasına aparıb. Daha sonra zərərçəkmiş şəxslər hədə-qorxu və məcburetə yolu ilə nəzarətdə saxlanılıb, onların ümumvətəndaş pasportları götürülərək pul müqabilində cinsi istismara məruz qoyulublar.

İnsan alveri cinayətində təqsirləndirilən X.H. isə şəxsiyyətini istintaqla araşdırılan xarici ölkə vətəndaşları ilə cinayət əlaqəsinə girərək qadınları pul müqabilində "escort-tazofficial" Telegram səhifəsi və Escortaze.com saytı vasitəsilə fahişəliyə cəlb edib. Zərərçəkənlər bu platformadan çıxmaq istədikdə o, həmin qadınları barələrində rüsvayedicə fotosəkil və məlumat yaymaqla hədələyərək cinsi istismara məruz qoyub.

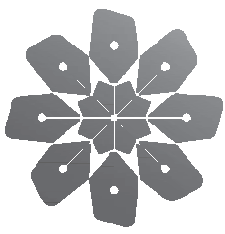
Araşdırmalarla X.H. şərti adlı şəxsin cinayət yolu ilə əldə etdiyi pul vəsaitinin bir qismini kriptovalyuta formasında xarici ölkələrin birində olan transmilli cinayətkar qrupun digər üzvlərinə göndərdiyi müəyyən edilib.

Toplanmış sübutlar əsasında başlanmış cinayət işləri üzrə E.Q. və X.H. təqsirləndirilən şəxs qismində istintaqa cəlb edilib və barələrində məhkəmənin qərarı ilə 4 ay müddətinə həbs-qətimkan tədbiri seçilib. Bir daha vətəndaşlara müraciət edərək bildiririk ki, insan alveri cinayətlərindən zərərçəkmiş şəxslər DİN-in İnsan Alverinə qarşı Mübarizə Baş İdarəsinə və ya 152 qaynar xəttinə müraciət edə bilərlər. Müraciət edən şəxslərin konfidensiallığı tam təmin olunur.

demək lazımdır: "Hər kəs bilməlidir ki, qanunsuz silah yalnız xatirə üçün saxlanılan əşya deyil. Bu silahlar çox vaxt kriminal dövriyyəyə daxil olur, sifarişli cinayətlərdə, quldurluqda, şəxsi münaqişələrin qanlı hesablaşmaya çevrilməsində istifadə edilir. Polisin bu istiqamətdə aktiv fəaliyyəti müsbət haldır. Tapılan silahlar aysberqin gö-

da prosesə cəlb etmək vacibdir. İnsan bilməlidir ki, silahı təhvil versə, cəzadan yayınma imkanı var. Üçüncüsü isə ictimai şüur dəyişməlidir. İnsan anlamalıdır ki, evində saxladığı silah onun təhlükəsizlik zəmanəti yox, ailəsi üçün riskdir. Qanunsuz silah susmuş cinayətdir".

□ **E.MƏMMƏDƏLİYEV,**
"Yeni Müsavat"

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

Azərbaycançılıq ideyasının təbliği

Ulu öndər Heydər Əliyevin anadan olmasının 103-cü ildönümünə az qalır. Zaman keçdikcə Heydər Əliyevin miras qoyduğu azərbaycançılıq ideologiyasının ölkəmizin bugünkü səviyyəyə gəlib çatmasında, uğurlarında necə böyük yer tutduğu daha aydın görünür. Azərbaycan müasir tarixində milli dövlətçiliyin möhkəmləndirilməsi, ictimai-siyasi sabitliyin təmin olunması və milli kimliyin qorunması baxımından bu ideologiya xüsusi yer tutub. Azərbaycançılıq ideologiyası Azərbaycanın milli birliyinin, dövlət müstəqilliyinin və sabit inkişafının əsas təminatçısı olmaqla, zamanın sınağından çıxaraq bu gün də aktuallığını qoruyur və gələcək nəsillər üçün etibarlı ideoloji baza rolunu oynayır.

Azərbaycançılıq yalnız keçmişin mirası deyil, həm də gələcəyin yol xəritəsidir. Bu ideologiyanın qorunması və inkişaf etdirilməsi Azərbaycanın davamlı inkişafı və milli birliyinin möhkəmləndirilməsi baxımından həyati əhəmiyyət kəsb edir.

Bu ideologiyanın sistemli şəkildə formalaşdırılması və dövlət siyasətinin əsas istiqamətinə çevrilməsi məhz Ulu öndər Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır. Onun siyasi fəlsəfəsində azərbaycançılıq yalnız bir ideya deyil, həm də milli birliyi təmin edən, dövlətçiliyi qoruyan və gələcəyə istiqamət verən fundamental dəyər kimi çıxış edir.

Azərbaycançılıq ideologiyası, ilk növbədə, Azərbaycan xalqının tarixi yaddaşına, milli-mənəvi dəyərlərinə, dilinə, mədəniyyətinə və dövlətçilik ənənələrinə əsaslanan bir konsepsiyadır. **Bu ideologiyanın əsasını aşağıdakı prinsiplər təşkil edir:**

Milli kimliyin qorunması

və inkişafı;

Dövlət müstəqilliyinin möhkəmləndirilməsi; Azərbaycan dilinin və mədəniyyətinin təbliği;

Multikulturalizm və tolerantlıq ənənələrinin qorunması;

Xaricdə yaşayan azərbaycanlıların milli həmrəyliyinə təmin olunması.

Milli Məclisin deputatı Aydın Hüseynov "Yeni Müsavat"a bildirib ki, azərbaycançılıq anlayışı yalnız etnik mənsubiyyətlə məhdudlaşmır. Bu ideologiya Azərbaycan Respublikasında yaşayan bütün xalqları və etnik qrupları vahid dövlətçilik ideyası ətrafında birləşdirən geniş məfhumdur: "Azərbaycançılıq ölkədə vətəndaş birliyinin təminatçısı kimi 30 ildən artıqdır çıxış edir. Azərbaycanın müəkkəb geosiyasi şəraitdə yerləşməsi, müxtəlif etnik və dini qrupların bir arada yaşaması milli birliyin qorunmasını xüsusi əhəmiyyətli məsələyə çevirir. Bu baxımdan

Azərbaycançılıq

Azərbaycançılıq ideologiyası uğurların açarı rolunda

Zaman keçdikcə dəyəri daha da artan ideologiya

azərbaycançılıq ideologiyası cəmiyyətdə parçalanma meyillərinin qarşısını alan, vahid kimlik yaranan əsas ideoloji mexanizm kimi çıxış edir. Ulu öndər Heydər Əliyev bu ideologiya vasitəsilə regional və sosial fərqlilikləri aradan qaldırmağa, dövlət və xalq arasında qarşılıqlı etimadı gücləndirməyə, vətəndaş həmrəyliyinə möhkəmləndirməyə nail oldu. Azərbaycanın bütövlüyü və uğurlarının əsasında bu amilin misilsiz rolu xüsusi qeyd edilməlidir. Ulu öndərin "Azərbaycan mənim üreyimdir" kimi fikirləri yalnız siyasi şüar deyil, xalqla lider

arasında mənəvi bağın ifadəsi idi.

1990-cı illərin əvvəllərində Azərbaycan ciddi siyasi böhran və qeyri-sabitlik dövrü yaşayırdı. Məhz bu dövrdə Heydər Əliyevin hakimiyyətə qayıdışı ilə azərbaycançılıq ideologiyası dövlət siyasətinin əsas dayağına çevrildi. Bu ideologiya dövlət institutlarının möhkəmlənməsinə, hüquqi dövlət quruculuğuna, milli təhlükəsizlik konsepsiyasının formalaşmasına xidmət etdi. Beləliklə, azərbaycançılıq yalnız ideoloji çərçivə deyil, həm də praktiki dövlət idarəçiliyinin əsas istiqaməti oldu".

Deputat qeyd etdi ki, azərbaycançılıq ideologiyasının mühüm xüsusiyyətlərindən biri də multikulturalizmə verdiyi önəmdir: "Tarixən müxtəlif dirlərin və millətlərin dinc yanaşı yaşadığı Azərbaycanda bu ənənə dövlət siyasəti səviyyəsinə qaldırılıb. Ulu öndər Heydər Əliyev bu istiqamətdə dini və milli azlıqların hüquqlarının qorunmasını təmin edib, mədəni müxtəlifliyi zənginlik kimi qiymətləndirib, Azərbaycan modelini dünyaya tolerantlıq nümunəsi kimi təqdim edib. Bu yanaşma müasir dövrdə də Azərbaycanın beynəlxalq imi-

cinin formalaşmasında mühüm rol oynayır.

Azərbaycançılıq ideologiyası yalnız ölkə daxilində deyil, xaricdə yaşayan milyonlarla azərbaycanlı da əhatə edir. Ulu öndər diaspor quruculuğunu milli siyasətin mühüm istiqamətlərindən biri kimi müəyyənləşdirmişdi. Bu siyasət xaricdə yaşayan azərbaycanlıların təşkilatlanmasına, milli maraqların beynəlxalq səviyyədə müdafiəsinə, Azərbaycan haqqında obyektiv informasiyanın yayılmasına xidmət edir. Dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyi ideyası da məhz bu ideologiyanın tərkib hissəsidir".

A.Hüseynov dedi ki, bu gün azərbaycançılıq ideologiyası Prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilir və müasir çağırışlara uyğun şəkildə inkişaf etdirilir: "Qloballaşma şəraitində milli kimliyin qorunması, informasiya müharibələri və geosiyasi dəyişikliklər fonunda bu ideologiya daha da aktuallaşır. Müasir mərhələdə Azərbaycançılıq gənclərin milli ruhda təربiyəsində, dövlət maraqlarının qorunmasında, Qarabağ zəfərindən sonra milli həmrəyliyin daha da gücləndirilməsində mühüm rol oynayır".

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Etibar SEYİDAĞA

İkitərəfli format niyə daha effektiv oldu?

Ekspert deyir ki, növbəti mərhələlərdə üçtərəfli, çoxtərəfli formata keçə bilərlər

Qəbələdə "Sülh Körpüsü" təşəbbüsü çərçivəsində Azərbaycan və Ermənistan vətəndaş cəmiyyətlərinin nümayəndələrinin iştirakı ilə keçirilən ikitərəfli dəyirmi masa cəmiyyətdə müsbət qarşılıq.

Vətəndaş cəmiyyəti təmsilçiləri arasında etimad quruculuğunun ikitərəfli formatda gətməsinin üstünlükləri nədir? Əgər bu, üçtərəfli, dördtərəfli formata çevrilsə, nə baş verər, nə kimi təhlükəsi olar? İkitərəfli formatın üstünlükləri nədir?

Bakı İctimai Əməkdaşlıq Mərkəzinin sədri Rauf Zeyni Baki-xeber.com-a bildirib ki, sülh gündəliyi çərçivəsində Azərbaycan və Ermənistan vətəndaş cəmiyyətlərinin nümayəndələri növbəti görüşünü keçirib: "Hələlik görüşlərin ikitərəfli formatda keçirilməsi razılaşdırılıb. Bu görüş ikitərəfli formatda davam etməlidir. Növbəti mərhələlərdə artıq üçtərəfli, çoxtərəfli formata keçə

bilərlər. Bir çox prinsipial məsələlər razılaşdırılmalı, cəmiyyətlər hazırlanmalıdır. Ondan sonra düşünürəm ki, vətəndaş cəmiyyətləri növbəti mərhələlərdə çoxtərəfli formata keçə bilər.

Hamımıza yaxşı məlumdur ki, həm Azərbaycan, həm də Ermənistan QHT-ləri ara-

sında sülh gündəliyi çərçivəsində bu formatda danışıqlar hazırlanmalıdır. hazır olmayan QHT-lər var ki, onlar bu danışıqlara indiki mərhələdə hər hansı formada xeyir gətirə bilməz, ziyan vurur. Bu da ümumi danışıqların aparılmasına müəyyən mənada zərbə vura, ziyan gətirə bilər. 30 illik işğal döv-

ründən, uzun fasilədən sonra bu münasibətlər qurulmalıdır, qaydaya salınmalıdır, növbəti mərhələdə isə daha geniş formatda görüşlərin keçirilməsi razılaşdırıla bilər".

QHT-lərə Dövlət Dəstəyi Agentliyinin Müşahidə Şurasının üzvü Zaur İbra-

himov bildirib ki, Azərbaycan diplomatiyası Ermənistanla ikitərəfli formatda sülh danışıqlarını uğurla və çağdaş dövrümüzdə nümunə yaradacaq səviyyədə iş apardı: "Real uğurlar məhz sabit, davamlı ikitərəfli format bərqərar olduqdan sonra mümkün oldu. Bundan əvvəl Praqa formatında Al Şurasının prezidenti Şarl Mişel vasitəçilik edirdi, lakin Brüssel Fransanın qeyri-konstruktiv təsirini neytrallaşdırı bilmədi. Moskva formatında baş nazir müavinlərindən ibarət üçtərəfli komissiya yaradılmışdı. Lakin Kreml vasitəçiliyi daha effektiv oldu? Çünki tərəflər arasında heç bir vasitəçi və ya kənar maraqlı tərəf olmadan birbaşa ünsiyyət imkanı yaranır. Bu, süni maneələri aradan qaldırır və real problemlərin müzakirəsini asanlaşdırır. Tərəflər arasında razılaşma əldə etmək üçün daha az razılıq tələb olunur. Üçüncü tərəflərin gündəliyi, təsdiqi və ya veto imkanı prosesi ləngitmir".

Z.İbrahimovun sözlərinə görə, real təcrübəmiz

göstərir ki, üçüncü tərəflər (dövlətlər, beynəlxalq təşkilatlar, qeyri-rəsmi qruplar) çox vaxt öz geosiyasi, iqtisadi və ya ideoloji maraqlarını güdür-lər: "İkitərəfli format bu cür maraqların sülh prosesinə müdaxiləsinin qarşısını alır. Əsas risk tərəfkeşlik səyləri ilə bağlı ola bilər, güclü dövlətlər və ya global təşkilatlar, başqa ölkələr öz maraqlarına uyğun olaraq tərəflərdən birini müdafiə edə, süni "balans" yaratmağa çalışsın və prosesi öz xeyrinə istiqamətləndirə bilər. Bu, etimad quruculuğunu deyil, rəqabəti artırır. Fransa məhz belə vasitəçiliyə çalışırdı. Bu isə həssas məsələlərdə (müharibə əsirləri, itkin düşmüş şəxslər, tarixi yaddaş) prosesi zərər vura bilər. Azərbaycan və Ermənistan arasında vətəndaş cəmiyyətləri səviyyəsində etimad quruculuğu ikitərəfli formatda daha effektivdir, artıq müvafiq təcrübə də formalaşmış və inkişaf edir. Gözləmək olar ki, Azərbaycan və Ermənistan bu istiqamətdə də nümunə olacaq, işlək mexanizm yaradacaq".

□ "Yeni Müsavat"

MUSAVAT

Son səhifə

N 14 (8863) 15 aprel 2026

Daha yaxşı yuxu üçün şam yeməyini nə vaxt yeməliyik?

Şam yeməyini erkən və vaxtında yemək vərdişi orqanizmə, xüsusilə də yuxu keyfiyyətinə birbaşa müsbət təsir göstərir.

Milli.Az xəbər verir ki, beynəlxalq qidalanma mütəxəssisləri şam yeməyi üçün ən uyğun vaxtın 17:00-dan 19:00-a qədər olduğunu bildirirlər. Əgər bu qədər erkən yemək imkanınız yoxdursa, qızıl qayda budur: yatmadan ən az 2-3 saat əvvəl yeməyi bitirməlisiniz.

Niyə 2-3 saat? Çünki bu müddət mədənin qidanın böyük hissəsini həzm etməsi üçün lazımdır. Bu, yatarkən şişkinlik, həzm pozğunluğu və refluks (mədə turşusunun qida borusuna qayıtməsi) riskini azaldır.

Metabolizm və insulin həssaslığı axşam saatlarında yavaşlamağa başlayır. Əgər çox gec yemək yesəniz:

Bədəniniz dincəlməli və özünü bərpa etməli olduğu vaxtda həzm prosesi ilə məşğul olmaq məcburiyyətində qalır.

Axşam saat 20:00-dan sonra yeyilən ağır yeməklər mədənin bütün gecə işləməsinə səbəb olur ki, bu da dərin yuxu müddətini qısaldır.

Yatmadan əvvəl qəbul edilən karbohidrat və şəkər qan şəkərinin dalğalanmasına, nəticədə gecə yarısı oyanmanıza və ya səhər halsız qalmağınıza yol açır.

Bu vərdişi bir neçə həftə davam etdirsəniz, aşağıdakı müsbət dəyişiklikləri görecəksiniz:

Axşamlar təbii şəkildə yuxunuzun gəlməsi.

Daha dərin yuxu və gecə boyu daha az oyanmaq.

Səhər oyandıqda mədədə yüngüllük hissi və şişkinliyin olmaması.

Çəkinizi qorumağın asanlaşması (bədən enerjini yağ kimi saxlamaq əvəzinə istifadə etməyə vaxt tapır).

Gündə neçə dəfə yemək lazımdır? - mütəxəssis rəyi

“Bəzi insanlar gündə altı dəfə, bəziləri isə yalnız iki dəfə qidalanmalıdırlar”. Bu barədə News.ru-ya müsahibəsində rusiyalı diyetoloq Marqarita Koroleva bildirib. Mütəxəssis qeyd edib ki, sağlamlıq üçün gündə ən azı üç dəfə yemək vacibdir, lakin burada mü-

əyyən istisnalar mövcuddur: “Qidalanma tezliyi fərdidir və hər bir insanın şəxsi xüsusiyyətlərindən, məsələn, genetik amillərdən asılıdır”.

M.Korolevanın sözlərinə görə, sağlam qidalanmaq üçün məhsulların mütləq ba-

halı olması şərt deyil. İlk növbədə, orqanizmin tam protein mənbələrinə - yağlı və ya azyağlı ət, balıq və quş ətinə ehtiyacı var. Diyetoloq əlavə edib ki, bağırsaq sistemi üçün ən faydalı elementlər tərəvəz, göyerti, meyvə və giləmeyvələrin tərkibindəki bitki lifləridir. Eyni zamanda qidanın hər gün eyni vaxtda qəbul edilməsi orqanizmin bioloji ritmi üçün olduqca faydalı hesab olunur.

Dünyada iş yerləri ilə bağlı ciddi çatışmazlıq gözlənilir

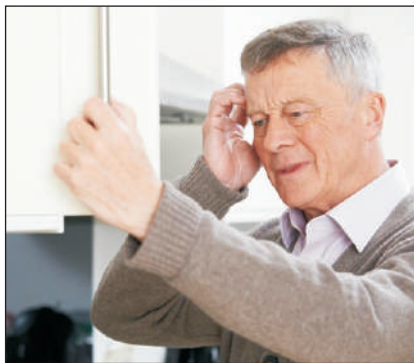
Dünya yaxın onilliklərdə böyükmiqyaslı iş yerləri çatışmazlığı ilə üzləşə bilər. Dünya Bankının prezidenti Acay Banqa inkişaf etməkdə olan ölkələrdə yaxın 10-15 ildə əmək qabiliyyətli əhalinin sayının 1.2 milyarda çatacağını bildirib. Mövcud iqtisadi artım tempi saxlanılarsa, sözügedən dövrdə cəmi 400 milyon yeni iş yerinin yaradılması mümkündür. Acay Banqanın sözlərinə görə, bu, təxminən 800 milyon iş yeri çatışmazlığının yaranması deməkdir. Bank rəhbəri vurğulayıb ki, problem vaxtında həll edilməzsə, qeyri-qanuni miqrasiyanın artması və sosial qeyri-sabitlik kimi ciddi fəsadlar doğura bilər.

Qeyd edək ki, 2025-ci ildə dünyanın ən böyük iqtisadiyyatları arasında işsizlik səviyyəsinin 3%-dən aşağı olduğu ölkələr sırasında Meksika, Rusiya və Cənubi Koreya yer alıb.

Bunları bilirsinizmi?

- * Əhalisinin heyrətamiz çoxluğuna baxmayaraq Çində cəmi 200 soyad mövcuddur.
- * Qədim Romada cərrahiyyə əməliyyatı zamanı xəstə öldürsə, həkimin əlləri kəsilirdi.
- * Las-Veqasın kazinolarında divarda saat yoxdur.
- * Alyaskanın bayrağı 1926-cı ildə rus-isveç əsilli 13 yaşlı Benni Benson tərəfindən hazırlanıb.
- * Kapitan Kuk Antarktidadan başqa ayağı bütün materiklərə dəyən yeganə insandır.
- * Siçovul dəvədən daha çox susuz qala bilər.
- * Nil çayı tarixi boyu 2 dəfə donub - IX və XI əsrlərdə.
- * Köpək balığının qarında olan balalardan ən güclüsü digərini yeyir və tək dünyaya gəlir.
- * Eskimosların dilində qar mənasını verən 20-dən çox söz var.
- * Dünyanın nüvəsi ən azı günəş qədər istidir.
- * Böyüklük olaraq 1,3 milyon ədəd dünya bir araya gəlsə, bir Günəş boyda olar.
- * Dünyanın bu başından o biri başına tullanmaq lazım gələrsə, bu sıçrayış 42 dəqiqə vaxt aparar.
- * Yer kürəsi əhalisinin yarısı qarı yalnız şəkillərdə görünür.
- * Çində müəllimlər məktəbdə uşaqlara yatmağa 20 dəqiqə vaxt verirlər.
- * Hər 5 nəfərdən 2-si sevdikləri ilə evlənir.
- * Mütəmadi olaraq hansısa qaydaya 21 gün əməl etsəniz, bu, sizin üçün vərdişə çevriləcək.
- * Aktrisa Sirlı Henderson “Harri Poter” filmində 13 yaşlı ağılayan qız Mirrl rolunu oynayıb. Bu zaman onun 40 yaşı olub.
- * Çarlı Çaplinin bənzərləri yarışmasında Çaplin özü 3-cü yeri tutub.
- * Koala gün ərzində 18-22 saat yatır.
- * Plutonun sahəsi Rusiyanın sahəsindən kiçikdir.
- * Dələlər də pişiklər kimi miyodayırlar.
- * 1-3 yaşlı uşaqlar göz yaşı olmadan ağlayırlar.
- * Kolibri geriye uçmağı bacaran yeganə quşdur.

Unutqanlıq təhlükə signalı ola bilər - xəbərdarlıq

Gündəlik həyatda tez-tez rast gəlinən unutqanlıq əksər hallarda normal qəbul edilərsə də, mütəxəssislər bəzi hallarda bunun ciddi xəstəliklərin erkən əlaməti ola biləcəyini bildirir.

Milli.Az xəbər verir ki, xüsusilə təkrarlanan, getdikcə artan və gündəlik həyata təsir edən unutqanlıqların “normal” sayılmaması tövsiyə olunur.

Türkiyəli nevroloq Hasan Armağan Uysalın sözlərinə görə, hər unutqanlıq eyni deyil və normal unutqanlıqla xəstəliyə bağlı yaddaş problemləri arasında ciddi fərq var. O bildirib ki, adi hallarda insan unuduğu məlumatı sonradan xatırlaya bilər, lakin xəstəliyə bağlı unutqanlıqda məlumat tam itir və insan eyni sualları dəfələrlə təkrarlayır, bunu isə özü fərq etmir.

Qeyd edib ki, gündəlik həyata təsir edən əlamətlər, məsələn, tanış yerdə yolunu itirmək, maliyyə işlərində çətinlik, yemək hazırlayarkən mərhələləri unutmaq və ya söz tapmaqda çətinlik ciddi signal hesab olunmalıdır.

Unutqanlıqın ən çox bilinən səbəblərindən biri olan Alzheimer xəstəliyinin adətən gizli başladığını deyən həkim vurğulayıb ki, ilkin mərhələdə yeni məlumatları öyrənmək çətinləşir, eyni suallar təkrar olunur və əşyalar qeyri-adi yerlərə qoyulur. Xəstəlik irəlilədikcə isə insanın qərarvermə və gündəlik həyatı təşkil etmə qabiliyyəti zəifləyir.

Bununla yanaşı, hər unutqanlıq ciddi nevroloji problem olmadığını deyən həkim xüsusilə gənclərdə səbəblərin fərqli olduğunu bildirib. Onun sözlərinə görə, yuxusuzluq, stress, depressiya və rəqəmsal informasiya yükü diqqəti zəiflədir və bu da yaddaş problemləri kimi özünü göstərir.

Mütəxəssis unutqanlıq artıdığı və ya davranış dəyişiklikləri ilə müşayiət olunduğu halda gecikmədən həkimə müraciət etməyi tövsiyə edir. Erkən diaqnoz xəstəliyin gedişini idarə etmək və həyat keyfiyyətini qorumaq baxımından mühüm rol oynadığı vurğulanır.

Həkim həmçinin yaddaşı qorumaq üçün sağlam həyat tərzinin vacibliyini qeyd edib. Müntəzəm idman, keyfiyyətli yuxu, sosial aktivlik və yeni biliklər öyrənmək beynin sağlamlıq qalmasına kömək edir.

Həmçinin vurğulanıb ki, xüsusilə vitamin çatışmazlığı və ya psixoloji səbəblərlə bağlı olduqda unutqanlıq geri dönə bilər. Lakin Alzheimer kimi xəstəliklərdə tam sağalma mümkün olmasa da, düzgün müalicə ilə prosesi yavaşlatmaq mümkündür.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

“Yeni Musavat”ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, “Son dakika” MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Lisenzia N: B 114
SAYI: 1.500